

Bede Erika

PAPOLC FÖLDRAJZI NEVEI

Előszó

A papolci erdő- és mezőterület helynevei annyira beszédesek és olyannyira költőiek, hogy pusztá felsorolásuk is szabad versként hat: *Szépasszonyok kútja, Pénzes-gödör, Köves-orr, Vész pusztája, Vár-hegy nyaka, Kereszt alja, Barabullyos-kút, Ördögbordás-vápa, Boroszlán pusztája, Szegény-szer, Csúsz malma* és így tovább.

Nem kevésbé voltak csodások azok a sajátos hangulatú történetek is, melyeket egykor mesélő kedvű papolci öregek őriztek emlékezetükben egy-egy helynévvel kapcsolatosan. Ha megfordult volna az eszemben annak idején, gyermekfővel ezeket lejegyezni, ha valaki bár hangfelvevővel rögzítette volna ezeket a regéket az öregek szájából, míg éltek és mesélni bírtak... De nem így történt. Ma már csupán néhány emlékfoszlányt tudok visszaidézni három évtizednyi távlatból. Emlékszem, a *Jézus csorgójáról* azt mesélték, hogy egy arra járó szomjas katona ivott a vízből, s meglegedettségének hangot adva, így kiáltott fel: – *Légy a Jézusé!* Felködlik bennem, hogy a *Pénzes-gödörben* a tatárok elől rejtették el a papolciak pénzüket, értékeiket. Még arra is halványan emlékszem, hogy a *Vész pusztáján* tatárokkal csatáztak a falumbeliek hajdan, s a *Kádán* erdőnév a 13. századi Kádán tatárvezér nevét őrzi. Szerettem hallgatni ezeket a megragadó történeteket kisgyermekként, és most látom csak, vétek volt papírra nem vetni őket.

Hogy végül is megszületett egy adattár Papolc helyneveiből, dr. Csomortáni Magdolnának, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán oktató tanárnőnek köszönhetem, hiszen 1995-ben, az egyetem harmadéves magyar szakos hallgatójaként az ő biztatására kezdtem hozzá a névanyag összegyűjtéséhez. Előbb adatközlőktől érdeklődtem, majd levéltári kutatómunka során gyűjtöttem fel szülőfalum névanyagát.

Miért választottam szakdolgozatom témájául a papolci helynévi ismeretek iskolai tananyagba való beépítésének taglalását? Egyik legfontosabb indítékom: átmenteni, ami még maradt a múltunkból,

nyelvünknek e nagyszerű relikviáit átadni az utáunk jövő generációknak. Bárczi Géza írja: „Gyűjteni, gyűjteni, gyűjteni! Megragadni a pusztulót, menteni a veszendőt, feltárni a jelent, melyben a múlt és jövő ölelkezik.”¹

A magyar helynévgyűjtés nagy egyénisége, Szabó T. Attila pedig így írt 1938-ban: „A helynévgyűjtő munka igen sok fáradtsággal és törődéssel jár ugyan, de nagyon sok megbecsülhetetlen tanulsággal is. Mikor figyelő, kíváncsi szemmel nézünk körül községünk vagy városunk határán, egyben beletekintünk múltjába, szerves fejlődésébe, apró megpróbáltatásiba és reménykeltő jövőjébe is. A faluját, szülő- vagy neveltetési helyét közvetlenebbül ismerő ember viszont jobban szereti azt a földet, amelyen dolgoztak ősei és dolgoznak majd utódai is.”²

Régi helyneveink múltunk fontos emlékei

A legkorábbi időktől kezdve szüksége volt az embernek a tájban található természetes és mesterséges alakulatok, helyek azonosítására, közvetlen életterében és távolabbi vidékeken, hogy tájékozódni tudjon. A tájismeretek lassan-lassan nevekben rögzültek, és ezt a tudást örökölték át az egymást követő nemzedékek. Túlzás nélkül állíthatjuk: a helynevek az emberiség történetének szavakban fennmaradt érdekes és fontos dokumentumai.³ Tudományos jelentőségük abban áll, hogy fontos adatai lehetnek a történeti földrajznak, a település történetének, a művelődéstörténetnek és agrártörténetnek, valamint a nyelvtudománynak és a néprajznak. A ránk maradt névanyag elemzésével sokat tudhatunk meg egy-egy terület régi természeti viszonyairól: növényzetéről, állatvilágáról, vizeiről; egykori birtokosairól, birtoklási rendjéről, határhasználati formájáról, termeléséről; régi lakosságának nemzetiségéről, társadalmi viszonyairól.⁴

„A helynév nem pusztán csak szó, hanem ahol az eredeti elnevezés maradt reánk – az illető hely alapításának, megalakulásának legelső hiteles emléke is egyszersmind” – fogalmaz 1894-ben a Magyar Tör-

¹ BÁRCZI Géza 1980, 364.² SZABÓ T. Attila 1938, 19–20.³ BÁRTH M. János 2010.⁴ LŐRINCZE Lajos 1947, 3–27.

ténelmi Társulat alelnöke, Pulszky Ferenc és jegyzője, Nagy Géza.⁵ Továbbá azt írják, hogy a helynevek beszélnek a létrehozóik nemzetiségéről, társadalmi helyzetéről, az illető település megalapításának, a terület birtokba vételének fizikai körülményeiről – például, hogy erdőből irtották-e a falu helyét, fejszével-e vagy tűzzel?

A szakemberek évtizedek óta tudják és vallják, hogy a helynevek gyűjtése nemcsak a nyelvtudomány érdeke: tanulságokat hordozhat a településtörténet, gazdaságtörténet, a természeti és gazdasági földrajz, a szociológia, a lélektan, a néprajz és még egy sereg tudományág számára is. Újabban a környezetvédő, természetóvó mozgalom meg a hagyományőrző törekvések híveiben is egyre inkább tudatosul: természeti környezetünket a megnevezésükre keletkezett eredeti névkinccsel együtt kell megőriznünk és az új nemzedékeknek továbbadnunk.⁶

A helynevek történeti forrásértékére már a 19. század elején felfigyelt a magyar tudományosság, s a század közepétől e tárgykörben egyre több publikáció jelent meg. A névkutatás kezdetben főleg a korai, elsősorban Árpád-kori nyelvtörténet, illetőleg településtörténet kutatásában ért el kiemelkedő eredményeket, e témakörökben ma is meghatározóak a névtudomány újabb eredményei.⁷

A 20. század folyamán a magyar történeti helynévkutatás hatalmas fejlődésnek indult. A forrásanyag közzétételével eleinte inkább a történészek foglalkoztak, ám a 20. század elején Szamota István és Zolnai Gyula érdeméből napvilágot látott a *Magyar oklevél-szótár*, amely a *Magyar nyelvtörténeti szótár* pótlékeként készült. A modern helynévtörténeti vizsgálatok alapjait Melich János rakta le. Módszereit legjelentősebben Kneizsa István fejlesztette tovább.⁸

A helynévkutatás mai színvonalát elsősorban Kiss Lajos és Benkő Loránd munkássága révén érte el. Sokat tett a régi helynévanyag nyelvtörténeti szempontú hasznosítása terén még Pais Dezső, Szabó T. Attila, Mező András és Kristó Gyula is.

Szabó T. Attila⁹ az 1930–1940-es években új kutatási programot fogalmazott meg és indított el: a határnevekre irányította rá a figyelmet. Nagy szerepet kapott nála az élőnyelvi helynévanyag vizsgálata is. A névkutatás addig a településnevek és víznevek kutatására irányult. Kialakult Szabó T. körül az úgynevezett erdélyi iskola. Ez a névkutató csoport Erdély településeinek történeti és élőnyelvi helynévanyagát kívánta összegyűjteni és feldolgozni. Az ígéretesen

induló munka azonban az 1940-es évek közepén – a politikai, társadalmi változások következményeként – megszakadt, és hosszú ideig nem folytatódhatott.

A 20. század második felében a névkutatás érdeklődése az újabb kori tulajdonnévanyag vizsgálatára, valamint a hely- és személynéveken kívül más tulajdonnévfajtákra is kiterjedt.

Az 1960-es évtized a névtani kutatások nagyarányú fejlődését hozta. Jelentősen gyarapodott a publikációk száma, valamint napirendre került a névtan mint önálló tudományág kérdése.¹⁰

A magyar helynévkutatások azóta is lankadatlanul zajlanak. A különféle témákat vizsgáló kutatók tollából egyre több publikáció lát napvilágot. 1997-ben az V. Magyar Névtudományi Konferencián Hoffmann István felszólalásában így összegzett: „Az utóbbi évek helynévtörténeti munkáinak áttekintése során mindenképpen szólni kell arról is, hogy a magyar nyelv történeti nyelvtanában önálló alfejezetet kaptak a tulajdonnevek s ezen belül a földrajzi nevek.”¹¹

Napjainkra a névtani kutatások hatóköre egyre inkább kibővült, s a nyelv- és történettudományon kívül több más tudományággal, továbbá alkalmazott tudományként a mindennapi élet számos területével került kapcsolatba.

Hadd tegyek említést e helyen arról, hogy a modern digitális kor óriási előbbrelépése történik 1997 óta a helynévkutatás és -feldolgozás terén Hoffmann és munkacsoportja jóvoltából Debrecenben: egy számítógépes helynévtörténeti adatbázis kiépítésén munkálkodnak. „A Magyar Digitális Helynévtárral ezért egy olyan adatbankot igyekszünk kialakítani, amely a magyar nyelv egész helynévállományának befogadására és kezelésére alkalmas. A program sajátossága az országhatárokon átívelő jellege, ami azzal van összefüggésben, hogy a helynévrendszerek nem igazodnak olyan mesterséges határvonalakhoz, mint az ország- és államhatárok, hanem sokkal inkább nyelvi-kulturális jelenségeként nyelvhatárokhöz kötődnek. A helynévkincs együttes kezelését nemcsak a történelmi körülmények és gyökerek indokolják, hanem mai nyelvpolitikai természetű feladatok is: ezekhez igazodva úgy gondoljuk, hogy a magyar helynévkincs közzététele csakis a Kárpát-medence egészére vonatkozóan valósulhat meg. [...] A Magyar Digitális Helynévtár jelenleg csupán a magyar nyelvterületnek egy kis részéről közöl helynévanyagot, folyamatosan dolgozunk azonban az adatbázis bővítésén. Sok helyen idáig még nem készült hely-

⁵ PULSZKY Ferenc – NAGY Géza 1894. <http://www.erdelyigyopar.ro/1894-3-4/1086-a-helynevek-ugye.html> (2014. január 19.)

⁶ KÁLNÁSI Árpád 1984.

⁷ KISS Lajos 1995, 33–38, 220–225.

⁸ HOFFMANN István 2007, 43–71.

⁹ SZABÓ T. Attila 1938, Uő 1940, 127–129, Uő 1940.

¹⁰ HOFFMANN István 2003, 227–228.

¹¹ HOFFMANN István 1997, 227–236.

névgyűjtemény sem, reméljük, hogy kezdeményezésünk előremozdítja az ilyen irányú munkálatokat is. Az adattár használóitól is szívesen fogadunk gyűjtéseket, amelyeket megfelelő szakmai ellenőrzés után beiktatunk az adatbázisba¹² – írják a honlapon a szerkesztők.

A romániai magyar helynévkutatás

1997-ben a Miskolcon tartott V. Magyar Névtudományi Konferencián felszólalásában Hints Miklós összegezte a romániai magyar helynévkutatás helyzetét. A második világháború utáni években teljesen szünetelt a romániai magyar helynévkutatás a korabeli román hatalom ideológiája miatt. A *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* szerkesztősége 1967-ben megtörte ezt a kényszerű csendet, lekötve CSÁK László *Bélfenyér jelenkori helynevei* című közleményét. A cenzúra sokat nem akadékoskodott, így a lap a további számaiban is helyt adott a helynévközléseknek, s 1967-től 1994-ig bezárólag 124 település helyneveit tette közzé. Az erdélyi helynevek közzétételében besegített a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum évkönyve, az *Aluta* is, több háromszéki település helynévanyagát közölve. Az erdélyi helynévanyag közlését, a kilencvenes évektől az ELTE kiadványa, a *Magyar Névtani Dolgozatok* szerkesztője, Hajdú Mihály is pártolta.

Erdély területéről a mintegy 1500 településből kb. 400–450 helység földrajzinév-anyaga gyűlt egybe. Ezek egy része nyomtatásban is megjelent, más részük még kéziratos anyag. A fentiekből következtethető, hogy az erdélyi helynevek összeírása, feldolgozása évtizedekig elnyúló gyűjtőmunka lesz.

„E gyűjtőmunka eredményessége érdekében néhány közvetlenül elvégzendő feladatunk lenne:

a) Bár készült már kimutatás a közzétett erdélyi helynevekről (vö. *NyIrK* 36, 113), szükségünk lenne egy átfogóbb kimutatásra, amely tájegységenként számba venné a már publikált, de a kéziratos anyagot is, főleg a Néprajzi Múzeum, az EME, a kolozsvári magyar tanszék archívumaiból, valamint az iskolák és a különböző magánszemélyek birtokában lévőket. (Ezeket újsághirdetések révén kellene felkutatni.) Csak ez esetben lennének elkerülhetőek a gyűjtési átfedések. [...]

b) Szerveznünk kell önkéntes gyűjtőket a pedagógusok köréből, esetleg a megyei Tanfelügyelőségek segítségével. Munkájukat a történelmi helynevek és a szükséges térképek beszerzésével segíthetjük elő.

c) Meg kellene indítanunk egy kiadványsorozatot, folyamatosan egy-egy tájegység földrajzinév-anyagának a bemutatására.

Mindehhez, persze, anyagi támogatás szükséges. ”¹³

¹² HOFFMANN István – TÓTH Valéria – JOSEF Schwing é. n. <http://mdh.unideb.hu/> (2014. január 21.)

¹³ HINTS Miklós 1997, 388–392.

ADATTÁR

1. Bevezető

Papolc meglehetősen kiterjedt külterülettel rendelkezik (a szántó- és kaszálóterülete 350 ha, erdője 3500 ha), ennek okán igen gazdag helynévanyaggal bír. Szakdolgozatomban igyekeztem a teljes élő helynévanyagot feltárni, azonban saját kutatásaim eredményeit is közzé teszem a *Történeti helynévanyag különféle forrásokban* című fejezetben.

A helynevek nyelvi elemzését a Hoffmann István által kidolgozott újszerű helynévelemzési módszer segítségével végzem. Felhasználva a Hoffmann kategorizációs rendszerét, az elemzés kiterjed a funkcionális-szemantikai, a lexikális-morfológiai és a szintagmatikus elemzésre.

Papolc helyneveinek ez az első ilyen jellegű összegyűjtése. Pesty Frigyes *Helynévgyűjteménye*,¹⁴ valamint Bogáts Dénes *Háromszéki helynevek*¹⁵ című munkája ugyanis csak a papolci helynévanyag egy kis részét tartalmazza. Előbbi 35 helynevet tartalmaz, megadva a névadás motivációját is, utóbbi pedig 35-öt.

Az adattár összeállításához 1995-ben kezdtem hozzá a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem harmadéves hallgatójaként. A 2013–14-es tanévben I-es fokozati szakdolgozat keretében véglegesítettem a munkámat.

1.1. Az adattár megszerkesztésének lépései

Munkám menete: először összegyűjtöttem az összes fellelhető papolci történeti helynevet különféle forrásokból. Forrásanyagaim zömét a sepsiszentgyörgyi megyei levéltárban,¹⁶ valamint a papolci Református Egyházi Levéltárban találtam. Gyűjtést végeztem Kolozsváron a Református Egyház Gyűjtőlevéltárban és a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban is.

Második lépésként adatközlőket kerestem Papolcon, akik segítségével összegyűjtöttem az élő helynévanyagot, a rájuk vonatkozó információkkal együtt. Adatközlőim segítettek a helyszínek lokalizálásában, térképen való rögzítésében is. Az adatközlők zöme papolci születésű, és ott is él. Két adatközlő nem Papolcon született ugyan, azonban ott élte le élete nagy részét. Az adatközlők kiválasztásában fontos szempont volt, hogy csak olyan asszonyokat és férfiakat válasszak, akik földműveléssel, állattenyésztéssel és erdőkitermeléssel keresték a kenyerüket életük során. Az is lényeges szempont volt, hogy az adatközlők a

köznyelv által minél kevésbé befolyásolt helyi nyelvjárást használják. Így a gyűjtött helyneveket eredeti nyelvjárási kiejtésükben jegyezhettem le. Az életkort is szem előtt tartottam az adatközlők kiválasztásakor: a közép- és idős generációt kérdeztem meg, ugyanis a fiatalok nem vagy hiányosan ismerik a helyneveket.

A következő lépés az adatok feldolgozása, rendszerezése volt. Az adattárat a Kálnási adattár-modell alapján szerkesztettem meg. A munkámban külön fejezetben, Történeti helynévanyag különféle forrásokban címmel közre adom felsorolásszerűen a történeti helyneveket is.

1.2. Az adattár szócikkeinek felépítése

Az adattár szócikkeinek felépítésében követtem Kálnási Árpád módszereit. **Kövéritett** karakterekkel írom a címszót. A Kálnási Árpád által is képviselt adattár-készítési hagyományt követve a helynevek köznévi, illetve köznevesített változatát választom címszónak.

Ezt követően a címszótól szóközzel elválasztva, *dölt* betűvel írom a helynév minden ejtési változatát, így ha egy ejtési változat a címszóban lejegyzettel megegyezik, akkor egy ~ jellel utalok arra a változatra is. (Ha a címszó változatát nem ejtik, akkor azt a ~ jel hiányával jelzem.)

Az előző szócikkresztől vesszővel elválasztva, normál, azaz sem *dölt*, sem *kövéritett* betűvel jegyzem le a helynévnek az abba az irányba (haladok) jelentést kifejező helyhatározó funkciót betöltő alakját, illetve alakjait.

Zárójelben tüntetem fel a helynév által jelölt objektum térszínformáját, művelési jellegét és a mellékelt térképen levő számát.

Nagykötőjel után közlöm az illető helynévre vonatkozó helynévtörténeti adatokat.

Az előbbi résztől nagykötőjellel elválasztva közlöm az adatközlőktől gyűjtött információkat, etimológiai fejtegetéseket az adott helynévre vonatkozóan, ill. a tájnyelvi helynévelemek jelentését, értelmező szótárakat is felhasználva. Nem célom az adatközlőktől gyűjtött néveredet-magyarázatok valóságértékének felülbírálása, ezért mesébe illő névmagyarázó történeteket is jegyzek a reális információk mellett.

Dölt betűvel következnek az ugyanazt az objektumot jelölő más helynevek.

Kálnási Árpád *A fehérgyarmati járás földrajzi nevei*¹⁷ című munkája mintájára elkészítettem az adattárban szereplő földrajzi köznevek listáját is. A föld-

¹⁴ PESTY Frigyes 2012, 109–110.

¹⁵ BOGÁTS Dénes 1929, 52–71.

¹⁶ Direcția Generală a Arhivelor Statului, filiala Județul Covasna.

¹⁷ KÁLNASI Árpád 1984.

rajzi köznevek szótárának szócikkeit a következő módon szerkesztettem: az illető földrajzi köznévi köznyelvi változatát választva címszónak, azt **kövértett** karakterekkel írom. *Dőlt* betűkkel írom a szó ejtési alakját, majd zárójelben a tárgyragos és a birtokos személyragos alakját. Végül a szó papolci szóhasználatban előforduló jelentésének a meghatározása zárja a szócikket. Ahol szükséges, összevettem a jelentést az értelmező szótárban vagy tájszótárban található szómagyarázattal.

1.3. A gyűjtés és adattárszerkesztés során felmerülő problematikus kérdések

Az adattár anyagának gyűjtése és az adattárba való szerkesztés során problémaként vetődött fel a nagyon fiatal, még nem teljesen kialakult formájú megnevezések adattárba való felvétele, mint *Zsuzsabár-Benedek Dezső üzlete-Benedekék bárja* (ugyanazt az objektumot jelöli mindhárom megnevezés), illetve *Csutak utca-Sinka Feri utcája* stb. A frissen alakultságuknak tulajdoníthatóan egyetlen objektumnak több megnevezése van, ami jelzi, hogy a helynév alakja még nem rögzült teljesen, keletkezésének a kezdeti szakaszában van. Így felmerül a kérdés, hogy egyáltalán helyneveknek tekinthetők-e. Adattárba való felvételüket mégis indokoltá tette az, hogy általuk olyan jelenségeket vizsgálhatunk, mint a boltok, kocsmák, utcák helynévadási lehetőségeit a helyi nyelvjárásban. Mivel – ahogyan Hoffmann megjegyzi – a nyelvekben nem tapasztaltunk tulajdonnév nélküli állapotot, minden ismert nyelvben vannak tulajdonnevek, az egyes nevek keletkezését a mindenkor meglévő tulajdonnévi rendszer árnyékában kell elképzelnünk. A már meglévő helynévanyag bizonyos fokig megszabja az új megnevezések létrejöttének módját. Egy névadás esetén a névadónak van bizonyos szabadsága a névválasztást illetően, de szabadsága csak addig terjed ki, amíg a névválasztás megfelel a nyelvi közösség helynévadási normájának.

A történeti helynévanyag adattárba való szerkesztése hasonló problémákat vetett fel. Nem mindig egyértelmű, hogy egy történeti forrásban szereplő szó/kifejezés helynév-e vagy csak körülír egy helyet, mint például a *Csaholyra menő út, a Csere megett, Temető alatt, Két hegy köze, Két út között* stb.

A lehetséges elírások lehetősége szintén elbizonytalanítja a történeti helynévadat megbízhatóságát. Pl. A *Mikaháza* és a *Nyikaháza* közti hangalaki hasonlóság felveti a lehetőséget, hogy egy és ugyanazon helynevet szándékozta lejegyezni a forrás szerzője, ám valamelyik lejegyzés esetében elírás következett be. Mindennek ellenére mindkettőt külön címszóként felvettem az adattárba.

1.4. A helynevek nyelvi elemzéséről

A helynevek nyelvi elemzését azzal kezdem, hogy bemutatom a helyi nyelvjárás főbb jelenségeit, illetve hogy azok hogyan realizálódnak a vizsgált helynevekben.

A nyelvi elemzés másik része a Hoffmann István által kidolgozott újszerű helynévelemzési módszeren alapul. Felhasználva a Hoffmann kategorizációs rendszerét, az elemzés kiterjed a funkcionális-szemantikai, a lexikális-morfológiai és a szintagmatikus elemzésre.

A nyelvi elemzést csakis a mai élő helynévanyagra terjesztem ki, 263 helynévre, nem vizsgálom az adattár viszonylag nagy számú, mára már kihalt, csak a történeti forrásokban található helynévállomány adatait.

Az elemzés során az elsődleges szempont a helynévfajták szerinti kategorizálás. Külön végzem az egyes helynévfajtákon belüli funkcionális-szemantikai, lexikális-morfológiai, illetve szintagmatikus elemzéseket. Az egyes helynévfajtákon belül ugyanis gyakran sajátos, az illető helynévfajtájú helynevekre jellemző jelenségek, folyamatok figyelhetők meg. Fontosnak tartom rámutatni ezekre a helynévfajtákon belüli összefüggésekre.

A helynévfajtákba való besorolás néhány problémát vetett fel. Így például a *Darék, Fő út* által jelölt objektumok első ránézésre egyértelműnek tűnően beleillenek az építmények nevei kategóriába, mint a fő út két szakaszának megnevezései, azonban ez a besorolás nem ennyire egyértelmű. Bár magát az utat is jelölik, egyben a település különböző részeit is: a *Darék* az Alszeg falurész középső részét, a *Fő út* pedig a Felszeg falurész középső részét jelöli. Ugyanígy a *Főzde* az egykori pálinkafőző épületet is jelöli, meg az épület előtt elterülő közterületet is.

Problémát jelenthet, ha az objektum az idők folyamán valamilyen nagyobb mérvű változáson ment át. Például a *Puskaszín* (a tűzoltófecskenedők tárolására szolgáló középület) név által jelölt objektum esetében: az épület, amit *Puskaszínnak* neveztek el egykor, már nem az eredeti helyén áll, viszont az eredeti helyet, a szóban forgó közterületet még mindig *Puskaszínnak* nevezik. Vagy a *Bagoly Béla malma* által jelölt objektum esetében az épület mára eltűnt, viszont az a patakpart-szakasz, ahol évtizedekkel ezelőtt a malom működött, átvette az egykori objektum megnevezését.

Nem választottam külön a belterületi és külterületi neveket az elemzés során. A 78 belterületi névből 5 a víznevek csoportjába tartozik, 1 vízparti helyek neve, 1 domborzati név, 9 határneveket megjelölő helynévfajta, 35 lakott terület neve, valamint 27 építménynév. A 185 külterületi névből 30 a víznevek

kategóriájába tartozik, 34 domborzati név, 102 hátránév, 19 pedig építménynév.

A funkcionális-szemantikai elemzés a helynevek „gerincét képező szavak” jelentése, funkciója alapján osztályozza a helyneveket (és nem a nyelvi elemek hiánya vagy megléte alapján).

A nevek funkcionális-szerkezeti elemzésének alapfogalma a névrész. A névrész terminust Hoffmann a következőképpen definiálta: „funkcionális névrésznek tekintendő a helynév hangsorának minden olyan egysége, amely a névkeletkezés szituációjában a megjelölt denotátummal kapcsolatos bármiféle szemantikai jegyet kifejez.” A névrészek névelemekből állhatnak: ezek közé a névbe tartozó lexémák és a névalkotásban szerepet játszó toldalékmorfémák tartoznak. A névelemek a névrészek belső felépítésében és egymáshoz való viszonyuk kifejezésében játszanak szerepet.

Tudva, hogy minden névadási aktus szemantikailag tudatos, abszolút motiválatlan helynév nincs, a helynevek minden egyes névrésze legalábbis a helynévadás pillanatában szemantikailag indokolt, mindig valamilyen, az objektumra utaló funkcióval rendelkezik.

A helynevek lexikális-morfológiai elemzése során az egyes neveket a bennük levő nyelvi kifejezőeszközök szempontjából vizsgálom. Ez az elemzés nem független a funkcionális-szemantikai elemzéstől, ugyanis a neveket az egyes funkcionális névrészeire tagolva, az egyes névrészeket alkotó névelemeket vizsgálom.

Az egyes névrészek funkcionális-szemantikai és lexikális-morfológiai szempontú kategorizálása gyakran vethet fel különböző problémákat. A névadási motiváció elhomályosulása következtében megtörténhet, hogy csak feltételezhetjük, de nem lehetünk biztosak abban, hogy az illető névrész milyen funkcionális-szemantikai vagy lexikális-morfológiai kategóriába tartozik. Így például, ahogyan a továbbiakban még lesz róla szó, a *Kis-Darnó* nevű hegynév bővítményrésze értelmezhető úgy is, mint melléknév, de úgy is, mint családnév (annál is inkább, mert a faluban évszázadokon át élt a Kis családnév). A névrész funkcionális-szemantikai szempontból ezen különböző értelmezéseknek megfelelően utalhat a hely méretére, de utalhat a hely birtokosára is.

A szintagmatikus elemzés során kétrészes nevek alap- és bővítményrészeinek nyelvtani viszonyát vizsgálom. Hoffmann elemzési módszereit követve nem terjed ki a vizsgálat az egyes névrészekben belüli névelemek szintagmatikus viszonyaira.

2. Papolc helyneveinek nyelvi elemzése

2.1. Papolc nyelvjárása. A nyelvjárási jelenségek realizációi a helynevekben

Papolc helyi nyelvjárása a székely nyelvjárási régióba, ezen belül a háromszéki nyelvjárás csoportba sorolható.

2.1.1. Hangtani rendszerének jellegzetes vonásai

A papolci nyelvjárás magánhangzórendszerében a rövid és hosszú magánhangzók aránya 8:7-es, többlet a zárt *ē* használata. A zárt *ē* fonéma a nyílt *e*-től világosan megkülönböztethető, külön fonémaként fordul elő. Így például a *mēntek* (ők, múlt idő) és *mēnték* (ti, jelen idő) szavakban jelentés-megkülönböztető szerepe van.

Arhaikus jelenség, hogy a köznyelvi *i* helyén *é* jelentkezik (Kégyós - Kígyós). Általános jelenségen, vagy, hogy a köznyelvi *i* megrövidül (Csikos-ér - Csikos-ér).

Mássalhangzórendszere a köznyelvvel megegyezik (25), az *ly* helyén *j* található.

Az abszolút szóvégi zöngés zárhangok szórványosan zöngétlen médiaaként realizálódhatnak. A helynevekben például: *AlszeG*, *Felsőzég*, *HőGY*, illetve a *-taG*, *-domB*, *-szēG* helynévelemekben.

Jellemző a pótlónyúlásos *l*-kiesés mássalhangzó előtt: *vót*, *vögy*, *ásó*, *fcsó*, *ódal*; *Ászég*, *Koncsentrás-vögy*, *Bót*, *Ásó-Mező*, *Főső-Mező*, *Barta-ódal*.

A papolci helyi nyelvvaltozatban jelen van a szóvégi *ny* hang depalatalizációja: *cigán*, *csihán* 'csalán', *szegén*. A helynevekben például: *Cigán-domb* - *Cigány-domb*, *Csihános* - *Csihányos*, *Szégén-szēr* - *Szégény-szēr*, *Aszalván* - *Aszalvány*. A szóvégi *n* hang palatalizációja is fellelhető: *romány* - *román*, *gyertyányfenyő* - *gyertyánfenyő*. A helynevekben például: *Romány templom* - *Román templom*, *Gyertyányos* - *Gyertyános*, *Orotvány* - *Orotván*, *Orotvány útja* - *Orotván útja*.

Előforduló hangtani jelenség az *-s* melléknévképző nyúlása: *lapos*, *büdöss*. Ez a jelenség két általam gyűjtött helynév esetében jelenik meg: *Laposs-hegy* - *Lapos-hegy*, *Büdöss-kut* - *Büdös-kút*. Más *s* végű helynév esetében, mint *Akácos*, *Bivalyos*, *Botos*, *Cserés*, *Csigolyás*, *Csihányos*, *Csíkos*, *Gyükenes*, *Hagymás*, *Hegyes*, *Jáhoros*, *Köves*, *Nyáros*, *Rákos*, *Rozsdás*, *Sziles*, *Tölgyes*, ez a hangtani jelenség nem található meg.

2.1.2. Főbb alaktani jelenségek

A helyi nyelvhasználatban létezik a köznyelvben kétalakú töveknek az egyalakúként való használata a kétalakúként való használata mellett: pl. a *tót* és a *tavat* esetében. A helynevekben pl. *Bivalyos-tó* > *Bivalyos-tót* (és nem *Bivalyos-tavat!*), *Holt-tó* > *Holt-tót* (és

nem Holt-tavat!), *Nagy-tó* > *Nagy-tót* (és nem Nagy-tavat!), *de Mikola-halastó* > *Mikola-halastót* - *Mikola-halastavat*. Hasonló módon váltakozva, a nyelvhasználatban egyalakú tőként is meg kétalakú tőként is viselkedhetnek a következő helynevek: *Köves-orr* > *Köves-arrr* - *Köves-arrot*, *Pénzesgödör* > *Pénzesgödört* - *Pénzesgödört*, *Malomárok* > *Malomárokat* - *Malomárkot*, de csakis kétalakú tőként használatosak az *Farkas-verem* > *Farkas-vermet*, *Barta-malom* > *Bartalmot* helynevek. A történeti helynévallományban fellelhető *Papolfalva* helynév birtokos személyragos *falva* néveleme örzi a *falv* szótó *falv(a)* tövariánsát.

A köznyelvi *-ban/-ben* helyhatározórag alakja egybeesik a *-bal/-be* alakjával magánhangzó előtt is. Pl. „*A Szilosba takarok*”, „*A Csere-ódalba vótak*”.

Az *a* magánhangzó után a szótó és a birtokos személyragot összekötő, a köznyelvben *a*-ként realizálódó hang gyakran a zártabb *o*-ként jelenik meg: *ágyod*, *házod*, *lábom*. A birtokos személyraggal vagy többes szám jelével ellátott névszóhoz a tárgy ragja a köznyelvi *a* helyett *o* hanggal kapcsolódik: *házomot*, *házokot*, *lábodot*, *lábokot*, *lábosodot*, *lábosokot*, *nadrágodot*, *nadrágokot*, *nadrágikot* 'nadrágjukat', *tányérjikot* 'tányérjukat', *tányérokot*, *ágyotokot*, *ágyokot* 'ágyakat'.

Emellett a helyi nyelvjárást beszélők használják a következő alakokat: *ingiket* 'ingjüket', *blúzíkot* 'blúzjukat', *fűzetiket* 'fűzetjüket', *kertiket* 'kertjüket'.

Ha az egyes szám, harmadik személyű birtokos személyrag magas hangrendű variánsával ellátott névszóhoz valamilyen más rag kapcsolódik, akkor a birtokos személyragnak a köznyelvi változatban *é*-ként realizálódó fonémája a papolci nyelvjárásban *i* fonémaként realizálódik: *kövít* 'kövét', *kezeit*, *kertjibe*, *föggyre* 'földjére', *bőrín*, *térgyit* 'térdét', *végibe* stb. A helynevekben ez a következőképp jelenik meg: *Király András vögyibe*, *Két hegy közí*, *Két ut közí*, *Kelemen doktor életibe*, *Falv végire*, *Fözde kertjibe*, *a Láhó tetejire*.

Csak az idősebb generáció körében használatos a családi helyhatározóragok (*-ni*, *-niti*) használata: *Kovácsni*, *Kovácsniti*. Azonban gyakran azonos funkciójú morfémák halmozásával is használják *Kovácsékniti*, *Kovácsékni*, kiteszik a heterogén többséget kifejező többesjelet is, amelyből kiviláglik, hogy a nyelvhasználó már nem mindig érzékeli a családi helyhatározók heterogén többséget is kifejező funkcióját.

Használatos a *sz/v* tövű igéknek az egyes szám 3. személyű *-n* ragos formája is: *vészén*, *tészén*, *hiszén*, *viszén*. Használatos a *megy* ige *ményén* alakja. Ritkán használatos már az ikes igék ikes ragozása (*mozsgyék* - *mozsgyon*, *igyék* - *igyon*, *alugyék* - *alugyon*). Emellett néhány a köznyelvben iktelen ige ikes személyragot kap (egyes szám, harmadik személy, jelen idő, kijelen-

tő mód): *köpi*, *lépi*, *forrik*. A visszaható *-ódik/-ódik* képző előfordulhat szenvedő jelentésben. Ez is főleg az idősebb generáció nyelvhasználatára jellemző: *kivivódik*, *behordódik*, *lekaszálódik*, *felszántódik*. A *-d* és *-t* végű igékhez közvetlenül kapcsolódik az *-n* és *-l* kezdetű toldalék: *taníttanak* 'tanítanak', (meg kell) *taníttani* 'tanítani', (szénát) *ürittnek* 'üritenek', (meg kell) *teríttni* 'teríteni' az (asztalt), *küüdni* 'küldeni', *küüdle* 'küldelek'. Az alanyi ragozású egyes szám első személyű feltételes igei személyrag (a köznyelvtől eltérő módon) illeszkedik az ige hangrendjéhez: *lát-nák*, *csinálnák*, *innák*, *adnák*, *harapnák*, *kapálnák*, *jutnák* 'jutnék', stb. Megtalálható benne az ún. „suk-sükölés”: az egyes szám, harmadik személyt, jelen időt, kijelentő módot jelölő igei személyrag helyett az ugyanezen idejű, számú és személyű, de feltételes módú igei személyrag használata (pl. *meglássuk* 'meglátjuk', *üssük* 'ütjük').

2.1.3. Mondattani jelenségek

Ahogy a székely nyelvjárási régióra általában, a papolci nyelvjárásra is jellemző, hogy az élénk elbeszélésekben az igekező mellől elmaradhat az ige, pl. *Osztán a szekérről le*, *az erdőbe bé*, *a fészit elé*, *s nyessed az ódalát!* *Gyalog a nagy hegynék neki*, *s ereszed kifelé!*

A kapcsolatos mellérendelő mondatokat összekötő *s* kötőszó gyakoribb az *és* kötőszóval szemben. A *kell* és a *szabad* igék után felszólító módú ige és nem főnévi igenév áll: pl. *El kell menjek*. *Rea szabad álljak?*

Az idős generáció körében előforduló mondattani jelenség, hogy a *szinte* és a *majdnem* partikulák után a múlt idő, kijelentő mód kifejezésére felszólító módú igealak is állhat: *Szinte leessek*. *Majdnem leüsem a poharat*.

Egy másik érdekes jelenség a múlt idő arhaikus kifejezése: Pl. *Haza jövék*, *s oda adám a disznyónak a moslékot*. *Elég jó vala*, *de nem évé mind meg*.

2.2. A helynevek funkcionális-szemantikai, lexikális-morfológiai, valamint szintagmatikus elemzése

2.2.1. Víznevek

A 35 víznév a 263 élő helynév 13,31%-át teszi ki. A víznevek közt 2 halastavat jelöl, 2 árkot, 3 forrást, 1 folyót, a többi 26 helynév pedig patakat.

Mindössze négy *egyreszes* nevet gyűjthettem, ezek: a *Baszka* folyónév, a *Taplica* és a *Gyükenes* pataknevek, valamint a *Malomárok* ároknev.

A *Baszka* feltételezések szerint szláv eredetű szó, jelentése elhomályosult, deetimologizálódott, funkciója megnevező. A *Taplica* ugyancsak szláv eredetű szó, jelentése 'meleg víz', funkciója megnevező.

A *Gyúkenes* pataknév elhomályosult természetű név, deetimologizálódott, megnevező funkcióval. A *Malomárok* ároknév a malom építményt jelentő köznévből és az árok egyszerű földrajzi köznévből tevődik össze, megnevezi a hely fajtáját.

A *kétrészes* víznevek névrészei közötti szintagmatikus viszony alárendelő. Az alábbi 9 esetben a nevek **minőségjelzős** szerkezetűek: *Büdös-kút*, *Cigány-patak*, *Mély-patak*, *Nyáros-patak*, *Peták-patak*, *Péntek-patak*, *Rozsdás-patak*, *Vadász-patak*, *Zabolai-Rozsdás-patak*.

A fenti víznevekben az alaprészek földrajzi köznevek, amelyek a hely fajtáját jelölik.

A bővítményrész tekintetében több csoportba tartoznak az említett víznevek. A bővítményrészek képzetlen melléknévvvel fejezik ki a hely tulajdonságát (szagát és méretét) a következő nevekben: *Büdös-kút*, *Mély-patak*; képzett melléknév fejezi ki a hely viszonyát az ott lévő növényzethez a *Nyáros-patak* víznevben; képzett melléknév fejezi ki a hely tulajdonságát (színét) a *Rozsdás-patak* víznevben. A bővítményrész -i melléknévképzős helynévvel + képzett melléknévvvel fejezi ki a hely valamely más helyhez való viszonyát, pontos elhelyezkedését, valamint tulajdonságát (színét) a *Zabolai-Rozsdás-patak* névben. A bővítményrész köznévvvel fejezi ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, az ott zajló eseményhez (vadászatokhoz) a *Vadász-patak* víznevben.

A *Péntek-patak*, *Peták-patak* víznevek elhomályosult természetű nevek, deetimologizálódtak, funkciójuk megnevező.

A bővítményrész népnévvvel fejezi ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, az ott lakó emberekhez a *Cigány-patak* víznevben.

Birtokos jelzős a viszony a víznevek névrészei közt 22 esetben: *Becás pataka*, *Bozda karja pataka*, *Darnó pataka*, *Györke pataka*, *Szilos pataka*, *Hintória pataka*, *Jáhoros pataka*, *Jó-víz pataka*, *Kerek-bérc pataka*, *Két törés pataka*, *Kis-Darnó pataka*, *Korong pataka*, *Kupán pataka*, *Mató-bérc pataka*, *Ólyves pataka*, *Papolc pataka*, *Rejték pataka*, *Máté Pál pataka*, *Dužu halastava*, *Mikola halastava*, *Salamon csorgója*, *Tóth Miklós kútja*.

Az alaprészek a birtokos jelzős szerkezetű víznevekben földrajzi köznevek, amelyek megjelölik a hely fajtáját.

A bővítményrészek a következő birtokos jelzős szerkezetű víznevekben egyrésztes vagy kétrésztes helynévvel fejezik ki a hely valamely más helyhez való viszonyát, másrészt a hely eredetére is utalnak, azt a helyet jelölik, ahonnan ered az illető patak, vagyis ahol kezdődik: *Becás pataka*, *Bozda karja pataka*, *Darnó pataka*, *Györke pataka*, *Szilos pataka*, *Hintória pataka*, *Jáhoros pataka*, *Jó-víz pataka*, *Kerek-bérc pa-*

taka, *Kis-Darnó pataka*, *Korong pataka*, *Kupán pataka*, *Mató-bérc pataka*, *Ólyves pataka*, *Papolc pataka*, *Rejték pataka*; a *Két törés pataka* víznevben a bővítményrész mennyiségjelzős szintagma (számnév + köznévv). A *Máté Pál pataka*, *Dužu halastava*, *Mikola halastava*, *Salamon csorgója*, *Tóth Miklós kútja* víznevek esetében a bővítményrészek személynévvvel (családnév + keresztnév, vagy csak családnév) jelölik a hely birtokosát.

2.2.2. Vízparti helyek nevei

Ebbe a kategóriába mindössze egy helynév tartozik: *Bagoly Béla malma* kétrésztes helynév, mely a Csígyolya településrészben a Papolc vize egy partszakaszát jelöli. A névrészek közötti szintaktikai viszony **birtokos jelzős**. Az alaprész építményt jelentő köznévv, amely kifejezi a hely viszonyát valamely külső dologhoz, pontosabban az ott lévő építményhez (malom). A név bővítményrésze személynév (család- és keresztnév), a objektum birtokosát jelöli.

2.2.3. Domborzati nevek

Papolc helynévanyagának domborzati neveket jelölő kategóriájába 35 helynév tartozik, az összes élő helynevek 13,31%-a.

Mindössze 7 *egyrésztes* domborzati nevet sikerült összeírnom, ezek: a *Jáhoros*, a *Korong*, a *Lábó*, a *Darnó*, a *Mányicska*, a *Két hegy között* és az *Új út teteje*.

A hely valamely más helyhez való viszonyát, pontos elhelyezkedését jelöli a melléknév + földrajzi köznévv + névutóból álló *Új út teteje* hegynévv, valamint a számnév + földrajzi köznévv + névutóból álló *Két hegy között* völgynévv; az *Új* és *út* névelemek között minőségjelzős kapcsolat van, a *Két* és *hegy* névelemek között pedig mennyiségjelzős. A *Jáhoros* erdőnévv képzett melléknév, és a hely viszonyát jelöli az ott lévő növényzethez (jelentése 'jáhorfenyő'); a *Korong* hegynévv köznévv, és a hely tulajdonságára utal, pontosabban az alakjára, mivelhogy korong-szerű lapos hegy; a *Lábó*, *Darnó*, *Mányicska* hegynevek elhomályosult természetűek, deetimologizálódtak, megnevező funkcióval.

A *kétrésztes* domborzati nevek névrészei között alárendelői viszony van: mégpedig birtokos jelzős 15 név esetében, minőségjelzős pedig 13 esetben.

A **birtokos jelzős** szerkezetű helynevek csoportjába a következők tartoznak: *Cigány-domb*, *Bartaoldal*, *Csere-oldal*, *Csorgó völgye*, *Farkas-verem*, *Hegy farka*, *Hegy-farok*, *Jankó farka*, *Király András völgye*, *Kis-Vész ponkja*, *Mató-bérc*, *Ménes-bérc*, *Medve-fej*, *Kecske-fej*, *Vár-hegy nyaka*.

Az alaprészt a birtokos jelzős szerkezetű helynevekben a hely fajtáját jelölő egyszerű földrajzi

köznevek teszik ki. Ezek közül egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott egyszerű földrajzi köznévfő fordul elő a *Csorgó völgye*, *Hegy farka*, *Jankó farka*, *Király András völgye*, *Kis-Vész ponkja*, *Vár-hegy nyaka* domborzati nevekben.

A bővítményrészek személynévvel (családnév vagy családnév + keresztnév) fejezik ki a hely birtokosát a következő nevekben: *Barta-oldal*, *Jankó farka*, *Király András völgye*, *Mató-bérc*. A bővítményrész egyszerű földrajzi köznéffel fejezi ki a hely valamely más helyhez való viszonyát, pontosabban azt, hogy a hely valaminek a része a *Hegy farka* és a *Hegy-farok* domborzati nevekben. A *Csorgó völgye* völgynév bővítményrésze köznévfő, a hely viszonyát fejezi ki valamely külső dologhoz, ott lévő forráshoz. A bővítményrészek állatnévvel fejezik ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez (ott lévő állatok) a következő nevekben: *Farkas-verem*, *Medve-fej*, *Kecskefej*; a *Ménes-bérc* hegynév esetében a bővítményrész gyűjtőnévfő. A bővítményrészek egyrész és kétrész helynévvel fejezik ki a hely pontos elhelyezkedését a következő nevekben: *Csere-oldal*, *Kis-Vész ponkja*, *Vár-hegy nyaka*. A bővítményrész népnévvel fejezi ki a hely viszonyát az ott lakó emberekhez a *Cigánydomb* domborzati névfőben.

A minőségjelzős szerkezetű domborzati nevek a következők: *Dealu Bătrîn* 'Öreg hegy', *Fekete-bérc*, *Kerek-bérc*, *Kerek-domb*, *Kis-Darnó*, *Koncentrácsvölgy*, *Köves-orr*, *Köves-ponk*, *Lapos-hegy*, *Mély-völgy*, *Sziles-orr*, *Pákéi-köz*, *Papolci-köz*.

Az alaprészek a minőségjelzős szerkezetű domborzati nevekben földrajzi köznevek, amelyek a hely fajtáját jelölik. Kivételt képez a *Kis-Darnó* hegynévfő, amelynek alaprésze egyrész helynévfő, és magát a helyet nevezi meg.

A bővítményrészek képzetlen melléknévvel fejezik ki a hely tulajdonságát a következő nevekben: a színét a *Fekete-bérc*, a formáját a *Kerek-bérc*, *Kerek-domb*, *Lapos-hegy*, a méretét a *Kis-Darnó*, *Mély-völgy*; képzetlen melléknév fejezi ki a hely tulajdonságát a következő nevekben: *Köves-orr*, *Köves-ponk*.

A *Sziles-orr* hegynévfőben képzetlen melléknév fejezi ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, konkrétan az ott lévő növényzethez.

A *Koncentrácsvölgy* névfőben képzetlen melléknévvel fejeződik ki a hellyel kapcsolatos esemény.

A *Dealu-Bătrîn* (jelentése 'Öreg-hegy') román eredetű névfő, funkciója megnevező a magyar népi község számára.

A *Pákéi-köz*, *Papolci-köz* domborzati nevek bővítményrésze egyrész képzetlen helynévfő, amely kifejezi a hely pontos elhelyezkedését.

2.2.4. Határnevek

Papolc élő helyneveinek legnagyobb csoportját a 107 helynévből álló határnevek képezik.

Ebbe a csoportba 48 *egyrész* névfő tartozik, ezek: *Akác*, *Aszalvány*, *Becás* (erdő), *Becás* (mező), *Botos*, *Csaholy*, *Cserés*, *Csihányos*, *Csorja Balázs*, *Bükk alatt*, *Csere alatt*, *Csere megett*, *Csikókosár*, *Domb*, *Eger*, *Eszterga*, *Fözde* (kert), *Fülebabja*, *Gyertyános*, *Györke*, *Gyula*, *Hagymás*, *Hintória*, *Kádán*, *Kerekdomb alatt*, *Két árok között*, *Két út között*, *Kert alatt*, *Kígyós*, *Musa*, *Nyikaháza*, *Ölyves*, *Orotván*, *Rakodó*, *Rákos*, *Ré*, *Rejték*, *Rét*, *Rozsdás*, *Sélye*, *Simon bíró*, *Szilos*, *Szörke*, *Telep*, *Tölgyes*, *Vajcsa*, *Víz mellett*, *Zernye*.

Elhomályosult természetű, deetimologizálódott határnevek a *Csaholy*, *Eger*, *Eszterga*, *Fülebabja*, *Hintória*, *Kádán*, *Musa*, *Nyikaháza*, *Ré*, *Rejték*, *Sélye*, *Szörke*, *Simon bíró*, *Vajcsa*, *Zernye*, ezek funkciója megnevező. A *Domb* és a *Rét* kaszálónévfő nyelvi kifejezőeszköze földrajzi köznévfő, a hely fajtáját jelölik.

Az egyrész határnevek további része a hely valamilyen sajátosságát jelöli. A hely növényzetére és ott élő vagy ideiglenesen ott tartózkodó állatokra utalnak a lexikális-morfológiai szempontból képzetlen melléknévvel kifejezett következő helynevek: *Akác*, *Botos*, *Cserés*, *Csihányos*, *Gyertyános*, *Hagymás*, *Kígyós*, *Ölyves*, *Rákos*, *Szilos*, *Tölgyes*. A hely talajának színét fejezi ki lexikális-morfológiai szempontból melléknévvel a *Rozsdás* erdőnévfő.

A hely viszonyát fejezi ki valamely külső körülményhez, pontosabban létrejöttének módjára utal az *Aszalvány*, *Orotván* 'irtás' erdő- valamint szántónévfő. A helyen egykor zajlott emberi tevékenységre vagy emberi jelenlétre utalnak: a főnévfővel kifejezett *Fözde* kertnévfő, a *Telep* erdőnévfő, valamint a folyamatos melléknévfővel igenévvel kifejezett *Rakodó* szántónévfő. A *Györke* szántónévfő, a *Gyula* és *Csorja Balázs* erdőnevek, valamint a *Becás* erdő- és kaszálónévfő toldalék nélküli személynévvel vagy család- + személynévvel utalnak a hely birtokosára. Az összetett köznévfő *Csikókosár* a hely viszonyát jelöli az ott lévő építményhez.

A hely valamely más helyhez való viszonyát, pontos elhelyezkedését jelölik a következő szántó- és kaszálónévfő: *Bükk alatt* (főnévfő + névfő) határozós, *Csere alatt* (főnévfő + névfő), *Csere megett* (főnévfő + névfő), *Két árok között* (számnévfő + egyszerű földrajzi köznévfő + névfő), *Kerekdomb alatt* (képzetlen melléknév + egyszerű földrajzi köznévfő + névfő), *Két út között* (számnévfő + földrajzi köznévfő + névfő), *Kert alatt* (köznévfő + névfő), *Víz mellett* (főnévfő + névfő).

A kétrész határnevek csoportjába 62 helynévfő tartozik. Névrészeik között a szintaktikai viszony: birtokos jelzős és minőségjelzős viszony.

Birtokos jelzős viszony a következő kétrész határnevekben figyelhető meg: *Bajkó ügyvéd kertje*,

Bede-kert, Cigány-kert, Barabás György-tag, Becsek malma, Bereczky-örház, Falu legelője, Kelemen doktor élete, Alsó-Gyepű pusztája, Bálé kútja, Bede Károly kanyarja, Boroszlán pusztája, Bozda karja, Deszka völgye, Dobra köve, Eb-hát, Eb-hát pusztája, Fazakas-kert, Felső-Gyepű pusztája, Gál kútja, Halom-tető, Hét patak feje, Imreh mérnök-tag, Jáhoros pusztája, Jézus csorgója, Kis-híd árka, Kis-Vész pusztája, Körösi-vápa pusztája, Mettner-vágás, Máté-kert, Nagy Mihály széke, Rossz fűrészek pusztája, Sonka-tag, Szabó János pusztája, Szénégető pusztája, Szépasszonyok kútja, Thamó-tag, Új út pusztája, Vadász pusztája, Vágás ponkja.

Az alaprészek a helynév fajtáját jelölik, és többnyire egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott földrajzi köznevek. Kivételt képeznek a következő nevek, amelyekben az alprész birtokos személyjel nélküli egyszerű földrajzi köznév: *Bede-kert, Máté-kert, Fazakas-kert, Cigány-kert, Barabás György-tag, az Imreh mérnök-tag, Thamó-tag, Sonka-tag, a Mettner-vágás, a Halom-tető és az Eb-hát.* A *Bereczky-örház* határnévben az alaprész építményt jelentő köznév, funkciója: a hely viszonyát jelöli az ott lévő építményhez. A *Falu legelője* név alaprésze egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott köznév, mely a hely funkciójára utal (legelőterület).

Elhomályosult természetű, deetimologizálódott kétrészes határnevek a *Bálé kútja, Jézus csorgója, Kis-Vész pusztája, Szépasszonyok kútja*, ezek funkciója megnevező.

A bővítményrészek személyt jelölő névrészek, a birtokosra utalnak a következő nevekben: *Bajkó ügyvéd kertje* (családnév + foglalkozásnév), *Bede-kert* (családnév), *Barabás György-tag* (családnév + keresztnév), *Becsek malma* (családnév), *Fazakas-kert* (családnév), *Kelemen doktor élete* (családnév + rangnév), *Bede Károly kanyarja* (családnév + keresztnév), *Bereczky-örház* (családnév), *Dobra köve* (családnév), *Gál kútja* (családnév), *Imreh mérnök-tag* (családnév + foglalkozásnév), *Mettner-vágás* (családnév), *Máté-kert* (családnév), *Nagy Mihály széke* (családnév + keresztnév), *Sonka-tag* (családnév), *Szabó János pusztája* (családnév + keresztnév), *Thamó-tag* (családnév).

A bővítményrészek egyrészes helynévvel fejezik ki a hely pontos elhelyezkedését a következő nevekben: *Halom-tető, Jáhoros pusztája.*

A bővítményrészek kétrészes helynévvel fejezik ki a hely pontos elhelyezkedését a következő nevekben: *Eb-hát pusztája, Hét patak feje, Kis-híd árka, Körösi-vápa pusztája, Új út pusztája.*

A bővítményrészek kétrészes helynévvel fejezik ki a hely viszonyított helyzetét a *Felső-Gyepű pusztája, Alsó-Gyepű pusztája* helynevekben.

A bővítményrészek növény- vagy állatnévvel fejezik ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, konkrétan az ott lévő növényzethez és állatokhoz a következő nevekben: *Boroszlán pusztája, Bozda karja, Eb-hát, Csikó-kosár.*

A bővítményrészek köznévvvel fejezik ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, egykor ott zajlott tevékenységre utalnak a következő helynevek: *Deszka völgye, Szénégető pusztája, Vadász pusztája, Vágás ponkja, Rossz fűrészek pusztája*, ez utóbbi névben a bővítményrész minőségjelzős szintagma: melléknév + többes számú köznév.

A bővítményrész népnévvel fejezi ki a birtoklás viszonyát a *Cigány-kert* helynévben. A bővítményrész köznévvvel fejezi ki a birtokviszonyt a *Falu legelője* helynévben.

Minőségjelzős szerkezetű a következő 18 két részes határnév: *Alsó-mező, Bivalyos-tó, Csikos-ér, Fehér-Bükk, Felső-mező, Hegyes-Vész, Kis-Cserés, Középső-mező, Mogyorós-vápa, Nagy-tó, Nagy-Vész, Pénzes-gödör, Szegény-szer, Új út, Veres-mart, Holt-Kovácszna, Hosszú-mocsár, Nagy-híd.*

Az alaprészt a következő nevekben földrajzi köznév fejezi ki, és megjelöli a hely fajtáját: *Alsó-mező, Bivalyos-tó, Csikos-ér, Felső-mező, Középső-mező, Mogyorós-vápa, Nagy-tó, Pénzes-gödör, Szegény-szer, Új út, Veres-mart, Hosszú-mocsár, Nagy-híd.*

A következő nevekben az alaprészt egyrészes helynév fejezi ki, és megjelöli magát a helyet: *Fehér-Bükk, Hegyes-Vész, Kis-Cserés, Nagy-Vész, Holt-Kovácszna.*

A *Csikó-kosár* erdőnév alaprésze köznév, a hely viszonyát jelöli valamely külső dologhoz, ott lévő építményhez.

A bővítményrészek képzetlen melléknévvel fejezik ki a hely valamely sajátosságát: a méretét a *Hosszú-mocsár, Nagy-híd, Nagy-tó, Nagy-Vész, Kis-Cserés*; a színét a *Fehér-bükk, Veres-mart*; az alakját a *Hegyes-Vész*; az állapotát a *Szegény-szer, Holt-Kovácszna*; a korát az *Új út.*

A bővítményrészek képzett melléknévvel fejezik ki a hely viszonyát valamely külső dologhoz, az ott lévő növényzethez és állatokhoz a következő nevekben: *Mogyorós-vápa, Bivalyos-tó, Csikos-ér.*

A bővítményrész képzett melléknév a *Pénzes-gödör* erdőnévben, és kifejezi a hely viszonyát valamely külső körülményhez, a hellyel kapcsolatos eseményre utal.

Az *Alsó-mező, Felső-mező, Középső-mező* helynevek bővítményrésze melléknévvel fejezi ki a hely viszonyított helyzetét.

2.2.5. Lakott területek nevei

A lakott területek neveinek csoportjába 41 helynév sorolható.

Az **egyrészes** nevek a következők (17): *Alszeg, Csák, Csigolyás, Darék, Felszeg, Fözde, Hegy, Nyír, Puskaszín, Szoros, Szoros, Szoros, Tanorkapu, Temető, Temető alatt, Víz, Vízpompa.*

Elhomályosult természetű, deetimologizálódott lakott területi nevek a *Csák, Darék, Tanorkapu*, melyek funkciója megnevező. A *Hegy* és *Víz* településrésznevek, a *Temető* temetőnév és a három *Szoros* ösvénynév nyelvi kifejezőeszköze földrajzi köznév, a hely fajtáját jelölik.

A hely viszonyított helyzetét fejezik ki a következő településrész-nevek: *Alszeg, Felszeg* (kétrészes helynevek), *Temető alatt* (köznév + névutó).

A képzett melléknévvel kifejezett *Csigolyás*, valamint a növénynévvel kifejezett *Nyír* a hely viszonyát jelöli az ott lévő növényzethez.

A hely viszonyát fejezik ki az ott lévő építményhez a lexikális-morfológiai szempontból építménynévvel kifejezett közterületi nevek: *Fözde, Puskaszín, Vízpompa.*

A **kétrészes** lakott területi nevek csoportjába 24 helynév tartozik. Zömük utat, utcát, útszakaszt jelöl. Névrészeik között a szintaktikai viszony: birtokos jelzős és minőségjelzős viszony.

Birtokos jelzős viszony a következő kétrészes nevekben figyelhető meg: *Aszalvány útja, Barta utcája, Bede Póli kanyarja, Bustyuk utcája, Csutak utca, Domokos utcája, Duțu utcája, Emilka pusztája, Elekes utcája, Godzsák utcája, Gyükenes útja, Katus néni pusztája, Nagy Bálintné utcája, Nagy Karcsi utcája, Sinka Feri utcája, Timár Áron utcája, Töróné utcája, Vár-hegy nyaka útja, Zarea utcája, Zsidók útja, Zsuzsa-bár.*

A birtokos jelzős szerkezetű kétrészes nevek alaprésze egyszerű földrajzi köznév vagy egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott földrajzi köznév, és a hely fajtáját jelöli; kivételt képez a *Zsuzsa-bár* közterületnév, ebben az alaprész köznév, és a hely viszonyát fejezi ki az ott lévő építményhez.

A bővítményrészek személynévvel (családnév, vagy családnév + keresztnév, egy esetben ragadványnév) fejezik ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, konkrétan az ott lakó emberekhez a következő nevekben: *Barta utcája, Bede Póli kanyarja, Bustyuk utcája* (ragadványnév), *Csutak utca, Domokos utcája, Duțu utcája, Emilka pusztája, Elekes utcája, Godzsák utcája, Katus néni pusztája, Nagy Bálintné utcája, Nagy Karcsi utcája, Sinka Feri utcája, Timár Áron utcája, Töróné utcája, Zarea utcája, Zsuzsa-bár.*

A bővítményrészek egyrészes vagy kétrészes helynévvel fejezik ki a hely valamely más helyhez való

viszonyát a következő nevekben: *Aszalvány útja, Vár-hegy nyaka útja.*

A bővítményrész népnévvel fejezi ki a hellyel kapcsolatos eseményt a *Zsidók útja* névben.

Elhomályosult természetű, deetimologizálódott lakott területi név a *Gyükenes útja*, melynek funkciója megnevező.

Minőségjelzős viszony a következő kétrészes nevekben figyelhető meg: *Fő út, Régi román temető, Új román temető.*

Az alaprész a *Fő út* névben egyszerű földrajzi köznév, a *Régi román temető, Új román temető* nevekben köznév, és mindháromban a hely fajtáját jelöli.

A bővítményrész melléknév a *Fő út* névben, és a hely tulajdonságát fejezi ki; képzett vagy egyszerű melléknév + népnév az *Új román temető* és *Régi román temető* nevekben, és tulajdonságra (korára) valamint birtokosra utal.

2.2.6. Építménynevek

Az építménynevek csoportjába 44 helynév sorolható.

Az **egyrészes** nevek a következők (12): *Imaterem, Kultúrotthon, Iskola, Román iskola, Mázsa, Tűzoltószertár, Vízpompa Bolt, Bodega, Fözde, Pékség, Kőbánya.*

A lexikális-morfológiai szempontból köznévvel kifejezett építménynevek az ott lévő építményt jelölik.

A **kétrészes** építménynevek csoportjába 32 név sorolható. Névrészeik között a szintaktikai viszony: birtokos jelzős és minőségjelzős viszony.

19 név **birtokos jelzős** szerkezetű: *Akácós útja, Botos útja, Csigolya útja, Eger útja, Szilos útja, Vész útja, Páké útja, Rákos útja, Bodola hídja, Kálmnné hídja, Jankó hídja, Kollektív-híd, Nagy Anti hídja, Eszterga hídja, Nyáros hídja, Duga árka, Barta malma, Bajkó-élet, Pozsony-élet.*

Elhomályosult természetű, deetimologizálódott építménynevek a *Jankó hídja* és a *Duga árka*, melyek funkciója megnevező.

Az alaprész a birtokos jelzős szerkezetű építménynevekben egyszerű földrajzi köznév vagy egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott földrajzi köznév, és a hely fajtáját jelöli. Kivételt képez a *Bajkó-élet, Pozsony-élet*, itt az alaprészek köznevek, és a hely birtokosát jelölik; a *Barta malma* névben az alaprész egyes szám harmadik személyű birtokos személyjellel ellátott köznév, és a hely viszonyát jelöli az ott lévő építményhez.

A bővítményrészek személynévvel fejezik ki a hely viszonyát valamely külső körülményhez, konkrétan az ott lakó emberekhez a következő nevekben: *Bodola hídja* (családnév), *Kálmnné hídja* (családnév),

Nagy Anti hídja (családnév + becenév); a *Bajkó-élet* (családnév), *Pozsony-élet* (családnév), *Barta malma* (családnév) építménynev esetében a bővítményrész a birtokosra utal.

A *Kollektív-híd* építménynev esetében a bővítményrész köznév, és a hely viszonyát jelöli az egykor ott működő intézményhez.

A következő nevek helynévszármazék, funkciójuk pedig az irány megjelölése: *Akácos útja*, *Botos útja*, *Csigolya útja*, *Eger útja*, *Szilos útja*, *Vész útja*, *Páké útja*, *Rákos útja*.

A *Nyáros hídja* építménynev esetében a bővítményrész képzett melléknév, és valamely más helyhez való viszonyát jelöli, konkrétan arra a patakra mutat, amelyen átível a híd. Az *Eszterga hídja* építménynev esetében a bővítményrész egyrészes helynév, és a hely valamely más helyhez való viszonyát jelöli, arra az erdőrésze mutat rá, amelyben aláfoló patakon épült a híd.

Minőségjelzős viszony a következő kétrészes nevekben figyelhető meg (12): *Három Gesztenye-bár*, *Kicsi-Köbánya*, *Papi-lak*, *Csáki-híd*, *Barátosi út*, *Régi Barátosi út*, *Él út*, *Vett út*, *Katolikus imaház*, *Református templom*, *Régi román templom*, *Új román templom*.

Az alaprész a következő minőségjelzős szerkezetű építménynevekben egyszerű földrajzi köznév, és a hely fajtáját jelöli: *Csáki-híd*, *Kollektív-híd*, *Barátosi út*, *Régi Barátosi út*, *Él út*, *Vett út*. A többi nevek alaprésze köznév, a *Kicsi-Köbánya* alaprésze egyrészes helynév, és megnevezik a helyet magát.

A bővítményrész egyrészes helynévvel vagy -i melléknévképzős helynévvel fejezi ki a hely valamely más helyhez való viszonyát, a hely a pontos elhelyezkedését a következő nevekben: *Él út*, *Csáki-híd*. A *Barátosi út*, *Régi Barátosi út* a hely valamely más helyhez való viszonyát fejezi ki, pontosabban az irányt jelöli meg; előbbi név bővítményrésze -i melléknévképzős helynév, utóbbi név bővítményrésze minőségjelzős szerkezet (képzett melléknév + -i melléknévképzős egyrészes helynév).

A *Kicsi-Köbánya* építménynev esetében a bővítményrész melléknév, és a hely sajátosságát, méretét jelöli.

A *Három Gesztenye-bár* építménynev bővítményrésze mennyiségjelzős szintagma (számnév + nővénynev), és a hely viszonyát jelöli az ott lévő nővényzethez.

A *Papi-lak* építménynev bővítményrésze -i melléknévképzős foglalkozást jelölő köznév, amely a hely viszonyát fejezi ki, az építményt használó személyre utal.

A *Vett út* útnév bővítményrésze befejezett melléknévi igenév, és a hely viszonyát fejezi ki valamely külső dologhoz, a helytel kapcsolatos eseményre utal.

A *Református Templom*, *Katolikus Imaház*, *Régi Román Templom*, *Új Román Templom*, középületnevek bővítményrésze képzett vagy képzetlen melléknév, és az az objektum tulajdonságára utalnak.

Határozós viszony a *Csaholyra menő út* építménynevben figyelhető meg, amely a hely valamely más helyhez való viszonyát, konkrétan az irányt jelöli meg.

2.3. Összegzés

Hoffmann István munkájában megjegyzi, hogy nem képzelhető el olyan ideális tipológia, amely minden helynév alakulásmódját, felépítését kivétel nélkül képes lenne bemutatni. Papolc helyneveinek rendszerezése során igyekeztem kimutatni a helynevek rendszerében ható főbb hatóerőket, valamint az olyan egyedi, szabálytalan jelenségekre is rámutattam, amelyek érzékeltetik a nyelvben működő hatóerők sokszínűségét, komplexitását.

Papolc helyi nyelvjárásának egyes jelenségei a helynevekben is kimutathatóak. A helynevekben fellelhető főbb hangtani jelenségek: a pótlónyúlásos *l*-kiesés mássalhangzó előtt; a palatalizáció és depalatalizáció; az abszolút szóvégi zöngés zárhangok zöngétlen médiaaként realizálódhatnak. Főbb alakítani jelenségek: a köznyelvben kétalakú töveknek az egyalakúként való használata (a kétalakúként való használatuk mellett); a köznyelvi *-ban/-ben* helyhatározórag alakja egybeesik a *-bal/-be* alakjával magánhangzó előtt is; ha az egyes szám, harmadik személyű, birtokos személyrag magas hangrendű variánsával ellátott névszóhoz valamilyen más rag kapcsolódik, akkor a birtokos személyragnak a köznyelvi változatban *é*-ként realizálódó fonémája a papolci nyelvjárásban *i* fonémaként realizálódik.

A domináns helynévfajta a határnevek kategóriája, amely az össz. 263 élő név 40, 68%-át teszi ki (107 határnevet írtam össze). Elenyésző mennyiségű vízparti helynevet találtam, mindössze egyet. (Lásd az 1. sz. ábrát!)

A szintagmatikus elemzés eredményei szerint a vizsgált kétrészes helynevekre leginkább a minőségjelzős és a birtokosjelzős szerkezet a jellemző. Egy esetben találtam határozós szintagmát (*Csaholyra menő út*).

Funkcionális-szemantikai szempontból tekintve a kétrészes helynevek a dominánsak (177), az élő helynévanyag 67,30%-át alkotják. A fennmaradó 32,70% egyrészes helynév. (Lásd a 2. sz. ábrát!)

Az esetek többségében az egyrészes helynevek, illetve a kétrészes helynevek alaprésze földrajzi köznév és a hely fajtáját jelöli.

A víznevek domináns névalkotási módja a kétrészes, a helynév fajtáját jelölő alaprészt, és helynévből

vagy melléknévképzővel ellátott helynévszármazékból álló bővítményrészrel rendelkező helynév választása, ahol a bővítményrész a patakok nevei esetében a hely eredetét jelöli, a forrásnevek esetében pedig a hely birtokosához való viszonyát fejezi ki.

A domborzati nevek domináns névalkotási módja ugyancsak a kétrészes név, amikor a helynév bővítményrésze főként helynévszármazék, vagy a hely valamilyen sajátosságára utaló melléknév.

Az egyrészes határnevek esetében a hely fajtájára utaló helynévválasztás a domináns névadási mód.

A kétrészes minőségjelzős szerkezetű domborzati nevekre a legjellemzőbb, hogy az alaprésze helynévből keletkezett (ezek magát a helyet nevezik meg).

A lakott területet jelölő helynevek zömét az utcanevek képezik, ezek a legtöbb esetben kétrészesek, alaprészük a helynév fajtáját jelöli meg, bővítményük általában az ott lakó emberekre utal.

3. Adattár

3.1. Papolc település rövid általános bemutatása

Papolc a háromszéki medence délkeleti sarkában, a hajdani Orbaiszék egyik faluja a mai Kovászna megyében. Román neve Păpăuți. Közigazgatásilag Zágón községhez tartozik 1968 óta.

Kézdivásárhelytől délre 27 kilométernyire, Sepsiszentgyörgytől keletre 34 kilométernyire, a Kárpát-kanyar koszorújának egyik havaslábánál fekszik egy pompázatos, kies völgyben, a Csere mege és a Láhó dombok között. A falu felett emelkedő hegyek mögött húzódik a hegylánc 1778 méter magas csúcsa, a Lakóca.

A körülötte elhelyezkedő falvak: északról 5 kilométernyire Csomakőrös, északnyugatról mintegy 8-10 kilométernyire Barátos és Páké, délről 2 kilométernyire Zágón, keletről 20 kilométerre Kommandó.

Papolc erdejében létesült a 19. század végén Kommandó falu mint faipari telep. 1930-ban a román állam közigazgatásilag szétválasztotta a két települést, kikanyarítva egy darab erdőt a papolciakéból, és Kommandóhoz csatolva azt. (Lásd a külterület térképén a pirossal jelölt határvonalakat!)

Mivelhogy Kommandó helynévállománya évszázadokon át a papolci erdő helynévállománya volt, szükségesnek tartottam adattáramban azt is rögzíteni.

A falu fölötti Papolci-Köz nevű vízvásztón, a Hétpatak tartományában hét forrás ered, amelyek vize egy patakká egyesülve jelölte ki a hajdani székelek megtelepedését és a falu formálódását.

A település hossza 2,5 kilométer, szélessége átlagosan 800 méter. A Papolcot keblére ölelő völgy

nyugatra sík mezőre nyílik. Délen a falu szintje fölé 300–350 méternyi magasságig felkúszó Láhó-domb zárja a szemhatárt, északon pedig a Csere mege és a Gyertyános dombvonulata. Keleten – Papolctól mintegy 20 kilométernyire – a Kárpátok gerincén húzódott végig valamikor a magyar országhatár. (A királyi sasos határjelzőket nagyapáink, mikor erdőlni mentek, még láthatták. Mára terepen nyomuk sincs, csupán régi okmányokban.)

Papolc település külterületének nagy része hegyvidék, csak kicsinyke hányada lapos fennsík. A keleti határánál kezdődő hegyvonulat hirtelen szökik a magasba. A Papolci-Köz nevű hegylánc eléri az 1320 m tengerszint fölötti magasságot.

Papolc hozzávetőlegesen 500–560 méter tengerszint fölötti magasságban fekszik.

A falut határoló hegylánc gyűrődéses eredetű. Jelentős kőzetféle az építőanyagként használható homokkő.

Papolcra közúton lehet eljutni, személygépkocsival a Sepsiszentgyörgy – Réty – Kovászna – Csomakőrös – Papolc, illetve a Sepsiszentgyörgy – Réty – Nagyborosnyó – Zágón – Papolc útvonalon. Előbbi 44 km-es, utóbbi pedig 34 km-es jó minőségű aszfaltút.

Az 1977-es népszámlálás szerint Papolcnak (Păpăuți) 1321 lakosa volt, s ebből 672 magyarnak, 649 románnak vallotta magát. 2002-ben 1302 főt írtak össze a faluban, ebből 565-en voltak magyarok, 737-en románok. 2011 őszére tovább apadt a magyar ajkú lakosság, hiszen csupán 417 magyart írtak össze a számlálóbiztosok, a román ajkú lakosság száma pedig 847-re ugrott.

A népességszámot tekintve Papolc fénykora a 20. század első két évtizede volt, amikor a 21927 katasztrális holdnyi faluhatár 4377 lakost tartott el. Ebből magyarnak vallotta magát 3635, románnak 544, németnek 59, tótnak 76, ruténnek 11 és lengyelnek 52 ember. Vallásilag ekkor a következőképpen oszlott meg a népesség: református 2408, római katolikus 1927, görög katolikus 380, görögkeleti 296, evangélikus 98, unitárius 44, zsidó 123, egyéb 1. Ebben az időben az anyaközséghez tartozott Gyulafalva, Kommandó és Musa faipari telep. Az említett telepek az 1880-as évektől felgyorsult, gőzfűrészekre alapozott erdőkitermelés révén jöttek létre, hogy aztán az első világháború után Gyulafalva és Musa elsorvadjon, Kommandó pedig 1930-tól önállósuljon.

A történetek szerint Papolc székely lakói a 13. században telepedtek át ide a magyarországi Vas megyéből, feltételezhetően Pápoc faluból. A román ajkú lakosságot a 17. században itt letelepedett román pásztorok leszármazottai alkotják. Az Esztojka nevű cigánycsalád már a 19. századi forrásokban is

szerepel. 1986-ban a Mocsel cigánycsalád telepedett be. Napjainkban e két család alkotja a tíz fős papolci cigányközösséget.

Az 1300 lelket számláló lakosságnak ma már kevesebb, mint fele magyar anyanyelvű, a többségi lakosság román. A 20. század elején még 85–15%-os volt az arány a magyarság javára.

3.2. Papolc rövid története

Papolc neve először 1567-ben tűnik fel forrásokban. II. János király 12 jobbágyot adományozott itt Mikés Miklósnak, alighanem az 1562-es székely lázadás leverésében mutatkozó buzgalmaért, vagy egyéb szolgáltatásért. Elég késői adatolás, de nem nagyon dicsekedhetnek a környező falvak sem sokkal korábbi előfordulással oklevelekben, írott forrásokban. Annak, hogy Papolc és a környékbeli települések ilyen későn kérezkedtek írásos forrásokba, több oka is lehet. Egyik, hogy a gyulafehérvári püspökség iratait, dokumentumait szétzilálta a reformáció és Erdély különös története. A másik, hogy a székelység ló-, majd szarvasmarha tenyésztő hadi nép lévén, inkább alkotott szállásokat, mint rendezett telkekre települő falvakat. A falurendszer valószínűleg későbbben szerveződött meg, mint a királyi Magyarországon, vagy az erdélyi vármegyékben. Lett légyen bármiként, az szinte bizonyos, hogy Papolc környékét századokkal korábban megszállta a székelység, semmint arról a ma is tanulmányozható iratok tanúskodnak.

A történések ma már egybehangzó állítása szerint a székelyeket a 12. század végén, legkésőbb a 13. század elején telepítették mai lakóhelyükre királyaink, a keletről fenyegető kunok, jászok, besenyők, egyéb nomád népek támadásait kivédendő. A majdani Háromszék területén akkor Sepsi-, Kezdi- és Orbaiszék hadszervezetei védték a magyar királyság délkeleti gyepeit, határvonalait. Nem zárható ki a lehetőségek közül, hogy a Csere mege és a Láhó között kijáró Papolc pataka völgyében már ekkor kijelölték valamelyik nem egyik ága néhány háznépének a szállásterületét, hogy őrködjének, nehogy a hegyeken átszivárgó keleti nomádok készületlenül törjenek a háromszéki síkságra. Nem lehetetlen, bár nem is bizonyított, hogy az Alsó- és Felső-Gyepűpuszta ekkortól hordozza nevét. Annyi bizonyos, hogy Háromszék – Sepsi-, Kezdi- és Orbaiszék – székelysége határvédelmi, gyepevédelmi feladatokat látott el. A királyaink által idetelepített könnyűlovasság még nemzeti szervezeti formában élő, akkor még gyorsasága és harcmódora miatt jelentős katonai értéket képviselő föld népe erős katonai felépítésű székelyekbe szerveződött.

Papolc Orbaiszék egyik határszállása volt. Lehet, hogy csak megfigyelő előőrs, őrállás, de a legeltetés-

re, ménesítésre, később szarvasmarha tenyésztésre is igen alkalmas papolci völgykijáróban hamar végleges tanyát vert a föld népe, s faluvá szerveződött. Az itt élő, kezdetben szinte kizárólag lovas harcosok és kiszolgálók – kovácsok, íjgyártók, nyíkovácsok és szíjgyártók – a székely katonai szervezet alapsejtjét, a székely tizedet alkották, s a Zágonban magának szállást foglaló hadnagy révén kapcsolódtak Orbaiszék hadszervezetébe. A már említett három székely szék a 16. század végén egyesült. Megőrizve ugyan minden térség korábbi regionális elnevezését, a későbbiekben Háromszék néven vonult be a közigazgatás történetébe.

Az összékelyek által kiépített határvédelmi gyepe-rendszer nyomai, emlékei a hegyek, patakok, helységek, erdőrészek neveiben megőrződtek. A papolci határban, az erdőben található – már említett – Alsó- és Felső-gyepű pusztája nevű erdőrészt is tanúskodik erről. Található a papolci határban egy Kádán nevű erdő is. A faluban az idősek által még emlegetni szokott monda szerint ez egy Kádán nevű tatárvezérről kaphatta a nevét. Kádán az 1241-es tatárjáráskor vezette Erdélyen át Magyarországra a pusztító tatár had egyik seregét. Feltételezhető az is, hogy a Várhegy nyaka nevű hajlat fölötti hegyen is egy ilyen gyepevár állhatott. A Láhó elnevezése eredhetett a látó, őrálló kifejezésből is. Tetejéről ködmentes, tiszta időben belátható a háromszéki medence. Be kell azonban vallanunk, hogy mindezen feltételezésünket nem támasztják alá írott történelmi források, legfeljebb olyan, a nép ajkán kerengő mondák, regék, amilyeneket Anonymus – hitelüket tekintve – már akkor igencsak megvetett, amikor a székelyek e földre telepedhettek. Bizonyíthatóan azonban ő is számos mondát beépített gesztájába. Hadd őrödjének Papolcra is jövődöbeliek számára ezek a mondatöredékek. Részei ezek is a falu történetének.

3.3. A Papolc helységneve

A falu nevének két ejtésváltozata van: *Papolc* és *Papóc*. Román nyelven pedig a Păpăuți megnevezés a használatos. A *Papolc* változatot főként az iskolázottabb nyelvhasználó réteg használja, ill. a nyelvhasználók többsége hivatalosabb környezetben, rendszerint akkor, amikor dialektus szintű kódváltást alkalmaz a nyelvhasználó, és a köznyelvi vagy regionális nyelvet, nyelvezetet használ. A *Papóc* ejtési változat a nyelvjárásiabb, ezt használja a papolci nyelvjárást beszélők nagy többsége familiárisabb környezetben.

A név különböző ejtésváltozataihoz kapcsolódó irányhármasságot (honnán-hol-hová) kifejező helyhatározóragok kapcsolási módja megegyezik: mindig a *-ról/-on/-ra* külső helyhatározó-ragokat kapcsoljuk.

Papolc első fennmaradt írott szövegben való említése egy 1567-es forrásban található: *Papolcz*. Az ezt követő néhány más írott említése a következők: 1614: *Papolcz* (Bethlen Gábor lustrája); 1702: *Papolcz falva* (FJK), 1745, 1759, 1785, 1820: *Papolcz* (FJK).

A falu nevének keletkezése és jelentése bizonytalan. Kiss Lajos nyelvész is elbizonytalanodik, amikor megkísérli a szó jelentésének megfejtését. Két lehetséges szószármaztatást is felvet. Leginkább amellet sorakoztat fel érveket, hogy a szláv, azon belül is a cseh eredetű *Poplice* – *Popel* 'hamu' jelentésű szóból vezethető le a faunév fejlődése. Nem zárja ki azonban annak a lehetőségét sem, hogy a Vas megyei *Pápac* 'pap' jelentésű – ugyancsak szláv eredetű helynevet költöztették át a Cseremege és Láhó közötti völgybe a székelyek.¹⁸

Benkő József és Orbán Balázs is igyekeztek megfejteni Papolc nevét. Benkő József „*papharcz*” szóból eredeztette. Ezt a magyarázatot ismerte Orbán Balázs is, de őt nem elégítette ki Benkő okfejtése. Az ő feltevése szerint Uopolel rabonbán unokája, *Papulecz* telepedett meg először e kies, de zord völgyben még Szent István uralkodása idején, s az ő nevéből nyerte volna a patak és a település a nevét.¹⁹ A mai köztudat szívesen ötvözi Benkő József és Orbán Balázs magyarázatát. Földes Lajos papolci adatközlő²⁰ így nyilatkozott erről: *Egy Papulecz nevű család élt a kezdeti időben ezen a területen. Amikor papválasztásra került a sor, a köztük támadt viták, nézeteltérések miatt a család két pártra szakadt. Mindkét fél más-más papot szeretett volna megválasztani, amiből kifolyólag hosszas harc kezdődött a család két párta közt. E papválasztásért folyó harc, a papharc eseménye volt eszerint a falu névadója.*

A papolci köztudat századunk első felében a 'papolcz', 'papolj' kifejezésből is származtatta a falu nevét – írja Bede Sándor 1933-as feljegyzéseiben.²¹

Orbán Balázs névszármaztató fejtegetéseinek forrásbázisa a kétes hitelű Csíki krónika.²² Valószínűleg nem bízott eléggé forrása hitelében, mert megemlített egy lehetséges másik változatot is, amely szerint régen a *Papalcium*, *Papulium*, *Babolt-sám* elnevezések is használatosak voltak a falu megnevezésére. Az egyetlen igazságot a források hiánya elrejtje előlünk. Bizonyosat csak annyit tudunk,

hogy az 1567-es, majd az 1614-es Bethlen Gábor-féle összeírások, és más dokumentumok is Papolcz néven emlegették a falut.²³

3.4. Belterület

Alszeg *Alszeg*, *-be* (Fr I., 12) – A falu nyugati része, alacsonyabban fekszik, mint a Felszeg. Magyarok lakják.

Aszalvány útja *Aszalvány utja*, *Aszalván utja* *-ra* (Fr II., Út, 25) – Az Aszalvány nevű erdőrész felé vivő út megnevezése.

Bagoly Béla malma *Bagoj Béla malma*, *-hoz* (Fr II., pu, r, 9) – Az államosításig néhai id. Bagoly Béla tulajdonában lévő malom állt a patak partján a Csigolya nevű határrezsben. Azt a patakpartot – noha nincs ott már malom – Bagoly Béla malmának nevezik. A malmot a kollektív 1962-ben áttelepítette a dr. Bajkó Zsigmond ügyvédtől elvett portára, ahol tovább működtette 1989-ig. Ma nem működik a malom. Az egykori ügyvédporta mai tulajdonosa Sinka Géza.

Bagoly-élet *Bagoj-élet*, *-hez*, *-nél*. L. Három gesztenye bár.

Bajkó ügyvéd kertje *-*, *-be* (Fr I., Kt, gy, 63) – A több hektárnyi gyümölcsöskert dr. Bajkó Zsigmond ügyvéd gyümölcsöskertje volt, ami a kollektív gazdaság tulajdona lett. A rendszerváltás után a család örököse, Bajkó Gyula visszakapta a kúriát és a gyümölcsöskertet, benne a 18. századi Zathureczky-gabonással. Bajkó Gyula halála után családtagjai eladták a bennvalót id. Sinka Gézának. Ennek halála után a jelenlegi tulajdonos és lakó ifj. Sinka Géza.

Bajkó-élet *-*, *-hez*, *-nél* (Fr I., É, 55) – Az 1930-ban épült kúria Bajkó Lajos kereskedő tulajdona volt 1949-ig, a család deportálásáig. A kollektív gazdaság által elfoglalt bennvalóban orvosi rendelő, óvoda, napköziotthon, I–IV. osztályos elemi iskola, a fiatalok számára szórakozóhelyiség működött. Az 1990-es évek folyamán elhagyatottan, gazdátlanul, a pusztulásnak kitéve állt a ház és a hozzá tartozó „gabonás”. 2002-ben visszakapta az egykori tulajdonos fia, Bajkó Gyula, akitől Igyártó Gábor papolci kémiantanár vásárolta meg. Ma ifj. Igyártó Gábor és családja lakja a portát.

¹⁸ KISS Lajos 1972, 250–251.

¹⁹ ORBÁN Balázs 1991, 159–160.

²⁰ Földes Lajos adatközlőm 1905-ben született Papolcon (megh. 2003-ban). A tőle származó falunév-magyarázatot 1997-ben rögzítettem.

²¹ Bede Sándor (1889–1970) igazgató-tanító Papolcon született, és ott is élte le az életét, oroszlánrészt vállalva évtizedeken át a falu gazdasági-társadalmi-kulturális életének előbbre vivésében. Emlékiratát, feljegyzéseit, az általa áttanulmányozott történeti

forrásokról készített jegyzeteit a papolci református egyházközségnél helyezte letétbe, azzal a jegyzőkönyvi beírással, hogy „*ha az utánam jövő nemzedékek közül bárkit érdekel a falu múltja, majd tanulmányozhassa*”. Mintegy évtizede a család e közérdekű dokumentumok eredeti kéziratát magához vette, az egyházközségi levéltárban csupán a másolat lelhető fel.

²² ORBÁN Balázs 1991, 159–160.

²³ BEDE Erika 2002.

- Barta utcája** -, *-ba* (Fr I., U, 53) – A ma ott élő Barta-család felmenőiről kapta a nevét az utca.
- Barta-malom** -, *-hoz* (Fr II., Kt, 64) – Az államosításig a Barta-család kertjében gabonaörlő malom működött az egykori Malomárok partján. Ma már a malomnak csupán maradványai láthatók. A kertnek azt a részét is Barta-malomnak nevezik, ahol a malom maradványai láthatók.
- Becsek malma** *Bęcsek malma*, *-hoz* (Fr II., Kt, 15) – A kert, amelyben malom működött, egy Becsek családnevű ember tulajdona volt a 20. század közepén. Ma már nincs meg a malom, de a kertet Becsek malmának nevezik. Az egykori Malomárok még megfigyelhető a kertben, amely ma a Lazár család tulajdona.
- Bede Póli kanyarja** *Bēde Póli kanyarja*, *-hoz* (Fr II., Út, 22) – Bede Polixénia lakott a 20. század második felég a róla elnevezett útkanyarulatban.
- Bede-kert** *Bēde-kert*, *-be* (Fr I., Kt, gy, 71) – A gyümölcsöskert Bede Sándor egykori tanítóé volt, ma örököseinek tulajdona.
- Benedekék bárja** *Benedékék bárja*, *-ba*, *-hoz*. L. Zsuzsa-bár, Benedek Dezső üzlete.
- Benedek Dezső üzlete** *Benedék Dēzső üzlete*, *-be*, *-hez*. L. Zsuzsa-bár, Benedekék bárja.
- Bikaistálló** *Bikaestáló*, *-hoz*, *-nál*. L. Tüzoltószertár.
- Bodega** *Bodēga*, *Kocsmá*, *-hoz*, *-nál*. L. Kocsmá.
- Bodola hídjá** *Bodola hidja*, *-hoz*, *-nál* (Fr I., Hí, 65) – A híd mellett néhai Bodola Sándor portája áll.
- Bolt** -, *Bót* *-hoz*, *nál* (Fr I., É, 39) – A falu központjában a volt hitelszövetkezeti székház közvetlen szomszédságában álló épületet 1942-ben Bede Sándor tanító, a Hangya Fogyasztási Szövetkezet elnöke építtette a falubeliek anyagi áldozata és közmunkája árán bolt- és kocsmahelyiségeként. 1948-tól állami bolt és kocsmá, 1962-től csak bolt 1999-ig. 2004-ben az újjáalakult Imreh Albert Erdőközbirtokosság vásárolta meg a zágoni Polgármesteri Hivaltól, és eredeti állapotában felújította. Ma is bolt működik az épület egy részében.
- Bustyuk utcája** -, *-ba* (Fr II., U, 48) – Az utcában egy Bustyuk ragadványnevű román ember lakott a 20. század közepéig.
- Cigány-domb** -, *Cigán-domb*, *-ra* (Fr I., Do, 66) – Egy cigány család élt azon a dombon a 20. század első felég, míg tűzvészben el nem pusztult a házuk.
- Cigány-kert** -, *Cigán-kert*, *-be* (Fr I., Kt, gy, 57) – A 20. század legelejéig Zathureczky Gyula báróti és papolci földbirtokos tulajdonát képezte a kert, aki ökörhízlaldát és szeszgyárat működtetett ott. Ezért akkoriban a kertet Masinakertnek nevezték. Még korábban egy, a Thamó földbirtokos család tulajdonában lévő gabonaörlő malom is működött a kertet átszelő Malomárok partján. A 20. század közepén a kertet Bede Sándor tanító vásárolta meg. Tőle az 1970-es évtizedben a papolci Esztojka cigány család vásárolta meg. Ma gyümölcsöskert, a régi gyárnak, istállónak, malomnak nyoma sincs. – *Masinakert*.
- Csák** -, *-ba* (Fr I., Tr, U, 62) – 1854: *Csák* (EJK) – A falu nyugati bejáratánál lévő utca és településrész megnevezése. A névadás motivációja ismeretlen. A „csáki” jelzőnek névmegkülönböztető szerepe van Papolcon két vagy több azonos nevű személy esetén.
- Csáki-híd** *Csáki-hid*, *-ra*, *-hoz* (Fr I., Hí, 49) – A Csák utcát és településrészt köti össze a Darék nevű főúttal.
- Csigolyás** *Csigojás*, *-ba* (Fr II., Tr, Kt, 10) – 1600 és 1742: *Csigolyás* (Bede); 1782: *Csigolyás* (FJK) – A falu keleti, Kommandó felőli kijáratánál, a patak mentén elterülő falurész településrész megnevezése. Szántó és kaszáló kertek találhatóak a területen. A patakmederben sűrűn nőtt csigolyafűz bokrok a terület névadói.
- Csutak utca** -, *Sinka Feri utcája*, *-ba*. L. Sinka Feri utcája.
- Darék** -, *- Fő út*, *-ra* (Fr I., Út, 35) – 1891: *Darék*, *Fő út* (EJK) – A falut hosszanti irányban, középen, „derékban” kettészeli az út. A Darék a derék szóból alakult át. A Darék névvel az út alszegi szakaszát illetik; a felszegi útszakasz neve Fő út. – *Fő út*.
- Deacon** *Dēakon*, *-ra*. (Fr II., U, 24) – A Fő utat az Aszalvány útjával összekötő utca, melyben a 20. század közepén egy Deacon családnevű román ember lakott.
- Domokos utcája** -, *-ba* (Fr I., U, 32) – 1991-ben Domokos Géza író, a Kriterion Könyvkiadó nyugalmazott igazgatója, az RMDSZ első elnöke vásárolt házat az utcában, ahol a nyarakat töltötte 2007-ben bekövetkezett haláláig.
- Duțu utcája** -, *-ba* (Fr II., U, 76) – A Felszegben a régi román templom mögött lévő utca, amelyben Duțu Ioan papolci gazdag román ember lalkik.
- Duțu halastava** -, *-hoz* (Fr II., Tó, 77) – Duțu Ioan papolci gazdag román ember a Felszeg (a falu keleti része) falurész déli szélén, a Láhó lábánál halastavat létesített, amelyet tulajdonosáról neveztek el.
- Elekes utcája** *Elekēs utcája*, *-ba* (Fr I., U, 20) – Elekes Ferenc lakott az utcában, mely határt képez az Alszeg és Felszeg nevű falurészek közt.
- Emilka pusztája** *Ēmilka pusztája*, *-ra* (Fr I., Tó, 43) – A 20. század közepéig a terület a molnár Bajkó Károly telke és lakhelye volt, aki malmot is mű-

- ködtetett ott. A terület névadója a család utolsó, elszegényedett tagja, Bajkó Emília (Emilka), aki az 1970-es évtized végén hunyt el. Ma a falu gazos, gyomos, gondozatlan közterülete, ahol nincs sem malom, sem egyéb épületek, csupán az egykori öreg fűzfák maradtak meg.
- Falu legelője** *Falu legelője, -re* (Fr I-II., D, I, 73) – Papolc déli határában emelkedő Láhó domb falu felőli oldalának lábánál húzódik a marhacsorda legelője.
- Fazakas-kert** *-, -be* (Fr I., Kt, 67) – A kert régen egy Fazakas nevű család telke és lakhelye volt. Ma több tulajdonosé a terület, amelyet kaszálóként kasznosítanak.
- Felszeg** *Félszeg, -be* (Fr. II., 7) – A falu keleti része, amely magasabban fekszik, mint az Alszeg, a nyugati falurész. – Gúnynevén *Vaszifalva*, mert azt a falurészt román ajkú lakosság lakja, akik közt sok a Vasile keresztnévű ember.
- Fő út** *Fő ut, -ra, -on* (Fr. II., Út, 23) – A falut hosszában középen kettészelő aszfaltozott út keleti szakasza. A nyugati útszakasz neve: Darék. – *Darék*.
- Főzde** *-, -hez, nél* (Fr I., Té, Kt, É, 54) – Az 1940-es évtizedben a papolci Gáll Dezső létesített pálinkafőzdet egyik kertjében. Ennek halála után fia, Gáll Ferenc 2011-ben eladta a birtokot. Az ipartörténeti műemléknek számító pálinkafőző felszerelés ócskvasbegyűjtőbe került. Az egykori pálinkafőző házat, az előtte elterülő közterületet és a kertet, amelyben áll a ház, Főzdenek nevezik.
- Gáterek** *Gátérek, -hez, -Temető alatt*. L. Temető alatt.
- Gyár** *alatt -, alól, alá*. L. Temető alatt.
- Godzsák utcája** *-, -ba* (Fr I., U, 69) – Az 1990-es évtized első feléig egy Godzsa nevű család lakott abban az utcában több, mint két évtizeden át.
- Gyükenes útja** *Gyükenés útja, -ra* (Fr II., U, 74) – A Gyükenes patakba torkolló keskeny utca a patakról kapta a nevét.
- Gyükenes** *Gyükenés, -be* (Fr I-II., P, 75) – 1759: *Gyükeres patak* (FT) – A Papolc patakába torkolló jobboldali kis mellékpatak a Gyükenes, melynek medrében fűzfák, égerfák és más sűrűn nőtt vízi növényzet él. A növényzet gyökérzete a patak névadója. – A *Gyükeres patak* névalak nem használatos, csak történeti forrásban fordul elő.
- Gyükeres-patak** *-, -ra, -hoz*. L. Gyükenes.
- Három Gesztenye-bár** *Három Gesztenye-bár, Bagoj-élet, -nél* (Fr II., Ép, 14) – A mai Három gesztenye bár épülete a hozzá tartozó telekkel és gazdasági épületekkel együtt a 20. század közepéig Bagoly Zsigmond falujegyző lakterülete volt, ezért régebb az idős lakosság Bagoly-életnek nevezte. 1962-ben a zágoni központú állami kereskedel-
- mi szövetkezet az örököstől megvásárolt mindent, és a lakóházat a felszegi román lakosság boltjává alakították át. Innen a Román bolt megnevezés. 1994-ben Buțui Ioan papolci román kőműves vásárolta meg a hajdani Bagoly jegyző portáját, ahol a Három gesztenye bár nyitotta meg. Az épület előtti közterületen három gesztenyefa áll, melyeket 1896-ban ültetett a falu akkori előljárósága (Veres Károly ref. pap, Molnár Gábor ref. énekvezér-tanító, Imreh Mózes jegyző, Bede Ferenc községi bírósági) a honfoglalás ezeréves emlékére milleniumi emlékgesztényefákként. Innen ered a Három gesztenye név. – *Bagoly élet, Román bolt*.
- Hegy Hégy, -re, -en (Fr I., Tr, U, 72) – 1864: *Hegy utca* (EJK); 1881: *Hegy* (EJK) – Az Alszeg délkeleti részét, patak szintjéhez viszonyítva magasabban fekvő településrészt és a Láhó domb északi lábánál húzódó utcát nevezik Hegynek. Ha a faluban több azonos nevű ember élt, a „hegyi” jelző névmegkülönböztetőként volt használatos. – A *Hegy utca* névalak nem használatos, csak történeti forrásban fordul elő.**
- Hegy utca** *Hegy utca -ba*. L. Hegy.
- Imaterem** *Imaterem, -be, -hez, -nél* (Fr I., É, 17) – Az épületet a Trianon utáni időben, 1924-ben Veres Károly református pap ösztönzésére a református egyház építtette magyar kultúrházként, amikor a Község-háza épületében lévő művelődési ház és bálterem román kézre került. Az épület egyik része régen harangozó szolgálati lakás volt, ma az egyházközség könyvtára működik benne. A két nagyterem művelődési házként és néhány évig református felekezeti iskolaként szolgált. Az államosítás után egy ideig a kollektív gazdaság gabonarakára volt, ma imateremként használja a ref. egyház.
- Iskola** *-, -ba, -hoz* (Fr I., É, 30) – Az alszegi Általános Iskola megnevezése. Ma az épületben működik a magyar óvoda, a magyar elemi tagozat, illetve a felsősök magyar és román tagozata. A román anyanyelvű alsó tagozatosok és román óvodások külön épületben tanulnak a románok lakta Felszeg falurészben.
- Kálmánné hídja** *Kálmánné hídja, -hoz, -nál* (Fr I., Hí, 21) – A 20. század közepe táján özv. Kelemen Kálmánné élt közvetlenül a híd melletti portán. Megjegyzés: e híd határt képez a magyarok lakta Alszeg és a zömében románok lakta Felszeg, gúnynevén Vaszifalva, falurészek közt.
- Katus néni pusztája** *Katus né pusztája, -ra* (Fr I., Té, 56) – Az 1990-es évek első feléig özv. Csorja Incze Katalin, népiesen Katus né (jel.néni) élt azon a területen. Talán azért kapta éppen róla a libalegelő-tér a nevét, mert különleges látványt

- nyújtott, ahogyan hátfájása miatt teljesen meg-
görnyedve járt.
- Katolikus imaház** -, -hoz, -nál. L. Puskaszín.
- Kelemen doktor élete** *Kelemen doktor élete, -be, -hez* (Fr I., Kt, gy, 50) – A több hektárnyi gyümölcsös-
kert dr. Kelemen Zoltán ügyvéd gyümölcsöskert-
je volt, amit a kollektív elvett. A rendszerváltás
után a család örökösei visszakapták a birtokot.
- Kocsmá** -, *Korcsoma, Bodega, Rendelő, -hoz, -höz, -*
nál, -hoz (Fr I., É, 38) – A falu központjában álló
épületet 1929-ben hitelszövetkezeti székházként
építtette az akkori Hitelszövetkezet vezetősége
Imreh Albert papolci mérnök tervei alapján. Az
államosításkor az állami kereskedelmi szövetke-
zet tulajdonába ment át a hozzá tartozó kerttel
és gazdasági színnel együtt. 1962-től kocsmahely-
iségként használták évtizedekig, megfosztva ér-
tékes könyvtáratól, bútorzatától (Zágonba vitték
el), kerítésétől, a gazdasági színt pedig a Gazdakör
ott tárolt mezőgazdasági gépeitől, felszereléseitől.
A vagyoni-visszaszolgáltatási törvény értelmében
a telek és ház az erdőközirtokosság tulajdonába
került 1995-ben. 1999 óta orvosi rendelő is mű-
ködik az épületben. – *Bodega, Rendelő.*
- Kollektív-híd** *Kolèktiv-híd, -hoz, -nál* (Fr I., Hí,
51) – Dr. Bajkó Zsigmond ügyvéd, földbirtokos
egykori lakterületét köti össze a híd a Fő úttal.
1950-ben, miután a kuláklistán szereplő családot
deportálták, a dr. Bajkó-kúria (épült 1920-ban)
a hozzá tartozó mintegy öt hektáros gyümölcsös-
sel és sok gazdasági épülettel együtt a kollektív
irodaháza lett. A régi fahidat akkor újjáépítették.
Az 1990-es évtized közepén az egykori tulajdo-
nos unokaöccse, Bajkó Gyula visszaigényelte,
majd id. Sinka Géza papolci lakosnak eladta
a bennvalót. A jelenben ifjabb Sinka Géza a tu-
lajdonos. Régebb az idős emberek Bajkó ügyvéd
hídjaként emlegették. Ma már nem ismert ez
a megnevezés.
- Korcsoma** -, -hoz, -nál. L. Kocsmá.
- Kultúrotthon** *Kulturotthon, -hoz, -nál* (Fr I., É, 31)
– Az épületet mint Községházát és Báltermet
1902-1903-ban építtette a falu lakossága. A Bál-
termet Bede Sándor tanító javaslatára 1922-ben
színpaddal bővítették. 1945 után Kultúrotthon-
nak nevezték el, a faluházát pedig Néptanácsnak.
1990-ig a postahivatal is abban az épületben mű-
ködött. – *Néptanács.*
- Malom** -, -hoz, -nál. L. Pozsony-élet.
- Malomárok** -, -hoz, -nál (Fr I., Fr II., Á, 8) – Az
1940-es évek végéig működő malmok meghajtá-
sára szolgáló, a főpatak vizéből táplálkozó mes-
terséges árok szelte át a falut kelet-nyugat irány-
ban: a Malomárok, amely évszázadokkal ezelőtt
létesült. Ma már csupán egyes szakaszai láthatók,
illetve a partjait szegélyező fűzfák élnek még he-
lyenként.
- Masina-kert** -, -be. L. Cigány-kert.
- Máté-kert** -, *Mikola halastava, -be* (Fr I., Kt, 70)
– Régen egy Máté nevű családé volt a kert, majd
a 20. század közepe táján id. Mikola Józsefé lett.
Ma ennek fia, Mikola József a tulajdonos, aki ha-
lastavat létesített a kertben. – *Mikola halastava.*
- Mázsa** -, *Piactér, -nál, -hoz, -en.* (Fr I., Té, É, 26)
– 1899: *Piactér* (EJK); 1924: *Piactér* (Bede) –
A 20. század első feléig ezen a téren tartották az
országos és heti állat- és kirakodóvásárokat. Ma
csupán a tér egy része létezik közterületként, ahol
a falu hídmérlege vagy ún. mázsája áll. A terület
nagyobb részét Kelemen Antal és Szabó Bálint
volt kollektívelnök veteményeskertje és előudvara
foglalja el. – *A Piactér* megnevezés ma nem hasz-
nálatos, csak történeti forrásban fordul elő.
- Mikola-halastava** -, -hoz. L. Máté-kert.
- Nagy Anti hídja** *Nagy Anti hídja, -ra, -hoz* (Fr I., Hí,
36) – Nagy Antal lakik annak az utcának a kez-
detén, amelyet a nevezett híd összeköt a falu fő
utcájával.
- Nagy Bálintné utcája** -, -ba (Fr I., U, 3) – Nagy Bá-
lintné élt abban a zsákutcában. – *Zsák utca.*
- Nagy Karcsi utcája** -, -ba (Fr I., U, 19) – Az idő-
sebbek még Nagy Laci bá' utcájának is mondják.
A 20. század első felében Nagy László lakott az
utcában, ma pedig ifj. Nagy Károly lakik az egy-
kori Nagy-portán. – *Nagy Laci bácsi utcája.*
- Nagy Laci bácsi utcája** *Nagy Laci bá' utcája, -ba.* L.
Nagy Karcsi utcája.
- Néptanács** -, -hoz, -nál. L. Kultúrotthon.
- Nyír** -, -be (Fr II., Tr, U, 78) – 1654: *Nyír* (Bede)
– A Nyír településrész a Felszeg délkeleti szöglet-
ében terüle el. Nyírfákkal benőtt terület volt még
a 20. század első felében is, mielőtt a falu kiter-
jeszkedett arra a területre, és kiirtotta a fákat. Ma
csupán néhány nyírfá é a területen.
- Papi-lak** -, -ra, -hoz (Fr I., É, 37) – A ref. egyház
épülete. A falu központjában a református temp-
lom mellett áll. 1913-14-ben épült, Veres Károly
papsága idején.
- Papolc vize** *Papóc vize.* L.Patak.
- Papolc pataka** *Papóc pataka, -ra* (Fr I-II, P, 6) – 1733:
Papolc vize (FJK) – A falut hosszanti irányban át-
szelő patak. – *Papolc vize.*
- Pékség** -, *Új-Főzde, -be, -hez* (Fr I., É, 27) – Dr.
Bajkó Zsigmond fiának, ifj. Bajkó Zsigmondnak
a falu alvégén lévő telkét deportálásuk, 1950 után
a kollektív gazdaság kisajátította. Az 1980-as évek
elején pékséget nyitott a lakóházban. A portát
1993-ban Bajkó Gyula örökös visszakapta, majd

eladta. Azután magántulajdonban lévő pékség működött az épületben. 2008-ban ismét tulajdonost cserélt a bennvaló, Neagoe Stelian bukaresti egyetemi tanár vásárolta meg, és pálinkafőzdet nyitott a telek hátsó részén épített új épületben. – *Új Főzde*.

Piactér -, -en, -re. L. Mázsa.

Pozsony-élet -, *Malom*, -re, -hoz (Fr I., É, 28) – A deportáláskor, 1950-ben a Pozsony földbirtokos családtól elvett telken (a falu közponjában, a református templom mellett) a lakóház helyére a kollektív gazdaság gabonarakárt épített, melyben malmot is működtetett. Az istállókban, csűrökben takarmánytároló helyet és kovácműhelyt létesítettek. Az egykori sütőházat a falu tűzoltóautójának garázsává alakították át. A rendszerváltás után a malom magánkézre kerülve még ma is működik. – *Malom*.

Puskaszín *Puskaszín*, *Katolikus imaház*, -hez, -nél (Fr I., Té, 41) – Az Alszegben a patak mellett 1889–1985 közt azon a közterületen állt a Puskaszín, amely a két régi tűzoltófecskendő, ún. „vízipuska” (1890-ben készültek Budapesten) tárolására szolgált. A boronaépületet 1985-ben lebontották, faanyagából sportegyleti székházat építettek a Temető alatti településrészben lévő futballpályán. A tűzoltófecskendőket a falu bikaistállójából átalakított Tűzoltószerházban helyezték el. A Puskaszínnek nevezett kis téren a 2000-es évek elején katolikus kápolnát építtetett a zágoni katolikus egyház a maroknyi papolci katolikus hívő számára. – *Katolikus imaház*.

Rendelő *Rendelő*, -höz, -nél. L. Kocma.

Román bolt *Román bót*, -ba, -hoz. L. Három gesztenye bár.

Református templom *Réformátus templom*, *Templom*, -hoz, -nál (Fr I., É, 29) – A 19. század végén épült a templom neogótikus stílusban. – Az épületet a lakosság csak pusztán *templomnak* mondja. – *Templom*.

Régi román temető -, *Régi román temető*, -höz, -nél (Fr II., Té, 45) – A 18. században emelt görögkeleti templom kertjében lévő görögkeleti temetőnek a magyar lakosság által használatos megnevezése. E temető nevezetessége, hogy cirill betűs feliratú sírkövek is láthatóak benne.

Régi román templom -, *Régi román templom*, -hoz, -nál (Fr II., É, 44) – A 18. században emelt görögkeleti kis fatemplom székely stílusban épült a falu Felszeg részében. Az érdekessége, hogy kapuja magyar feliratos székelykapu a 19. századból. A templom ma műemlék, csak nagy ünnepekkor használják vallásos alkalmakra.

Román iskola -, *Romány iskola*, -hoz, -nál (Fr II., É, 46) – A Felszeg falurészben található az iskola-épület, mely 1956-ban épült. A román tannyelvű óvoda és román tannyelvű I–IV. osztályos iskolaműködik az épületben.

Sinka Feri utcája -, -ba (Fr I., U, 33) – A 20. század folyamán, az 1980-as évtized első feléig a Csutak-család lakott az utca patak felőli kezdetén. Nemrég Sinka Ferenc költözött az egykori Csutak-portára. – A *Csutak utca* névalak ma már ritkán használatos.

Szoros -, -ba (Fr II., Szr, 16) – Gyalogosok által használható keskeny ösvény, mely az egykori Malomárok felé vezet. Az ösvény egyik végénél néhai Bajkó György lakott az 1980-as évtizedig.

Szoros -, -ba (Fr II., Szr, 34) – A bozóttal benőtt, gyalogosok által ma már nem használt ösvény felső vége néhai id. Bajkó Tamás portája mellett torkollik a főútba.

Szoros -, -ba (Fr II., Szr, 60) – Timaru Gheorghe (a magyar lakosság Timár Gyurinak szólította) román ember lakott régebb az ösvényszerű keskeny utcában.

Templom -, -hoz, -nál. L. Református templom.

Tanorkapu²⁴ -, -hoz, -nál (Fr I., U, 18) – 1691: *Tanórokra menő* (Bede); 1733: *Tanórokra menő* (FT) – A ma Tanorkapu néven ismert utcácsén nincs kapu, csupán a név őrzi a múltbeli határkapu emlékét. Megjegyzés: A faluban a hangoskodó emberre mondják a következő szóláshasonlatot: Akkora a szája, mint egy tanorkapu. – A *Tanórokra menő* névalak ma már nem ismert, csupán történeti forrásban fordul elő.

Tanórokra menő *Tanórokra menő*. L. Tanorkapu.

Temető -, -be, -nél (Fr I., Té, 1) – A magyar lakosság temetkezési helye a Csere-oldal domb oldalában. – L. *Csere-oldal* a külterületi neveknél.

Temető alatt -, *Gátérek*, -alá (Fr I., Tr, Út, Kt, É, 2) – 1810 *Temető alatt* (EJK) – A református temetődomb lábánál húzódó út, illetve az út mentén elterülő kertek, szántók, kaszálók, a futballpálya, a mezőgazdasági gépállomás és a fűrésztel megnevezése. Az 1890-es években Bajkó Ferenc papolci lakos, majd 1903-ban az ő telkén a Heksch és Mettner-cég létesített fafeldolgozó gőzfűrészgyárat e helyen. 1950-ig, a deportálásig dr. Kelemen Zoltán és ifj. Bajkó Zsigmond földbirtokosok fűrészgyárai működtek azon a területen. Régebb az öregek úgy nevezték azt a területet, hogy *Gyár alatt*. Az 1989-es rendszerváltás után ismét magánfűrészgyárak működnek ott, és a terület új neve: *Gátérek*. – *Gyár alatt*, *Gátérek*.

²⁴ VÖRÖS Ottó 1997, 430–433.

- Timár Áron utcája** -, *-ba* (Fr II., U, 61) – A Felszegben lévő kis utca. Aron Timaru román ember (a magyar lakosság Timár Áronnak nevezte), boltos, majd évtizedekig a falu egyik erdőpásztorra, lakott az utcában haláláig, az 1990-es évtized közepéig.
- Tóroné utcája** -, *-ba* (Fr II., U, 68) – A Felszeg nyugati részében lévő utca, amelynek kezdetén özv. Tóro Lajosné lakott 2006-ig.
- Tűzoltószertár** *Tűzoltószertár, Bikaistálló, -hoz* (Fr I., É, 40) – A Községháza udvarán álló épület a 20. század elején épült bikaistálló céljaira. Ma Tűzoltószertár, azaz ott őrzik a 19. század végén Budapestről vásárolt két régi tűzifecskendőt, valamint a papolci tűzoltóság történetét bemutató kiállítás látható a két terem egyikében. – *Bikaistálló.*
- Új-Főzde** *Új-Főzde, -be, -hez.* L. Pékség.
- Új román temető** -, *Új román temető, -höz, -nél* (Fr II., Te, 4) – Az újabbik görögkeleti templom kertjében az 1980-as évtized második felében létesített görögkeleti temetőnek a magyar lakosság által használatos megnevezése.
- Új román templom** -, *Új román templom, -hoz, -nál* (Fr II., É, 13) – Az újabbik görögkeleti templomnak a magyar lakosság által használatos megnevezése. A templom 1930–32-ben épült a magyar és román lakosság közmunkája árán. A toronyban lévő harangok egyikét – amely eredetileg a régi görögkeleti templom számára készült – a papolci Erdőközbirtokosság öntette 1924-ben Szebenben. Körirata a következő: „A papolci Erdő Köz-birtokosság ajándéka.”
- Vár-hegy nyaka útja** *Vár-hegy nyaka útja, -ra* (Fr II., Út, 5) – A faluból a Vár-hegy nyaka nevű dombhajlat felé kivezető út a Felszeg észak-nyugati részén.
- Vaszifalva** ~ L. Felszeg.
- Víz** *Víz, -re, -en* (Fr I., Tr, U, Té, Ö, 42) – 1864: *Víz utca* (EJK) – Az Alszeg nevű falurész közepe táján, a patak két oldala mentén lévő utcák, gyalogösvény, közterület megnevezése. Ha a faluban több azonos nevű ember élt, a „vízi” jelző név-megkülönböztetőként volt használatos. – *Víz utca.*
- Víz utca** *Víz utca, -ba.* L. Víz.
- Vízpumpa** *Vízpumpa, -hoz, -nál* (Fr I., Té, É, 52) – A volt kollektív gazdaság vízszivattyújának tárolására szolgáló épület áll a Vízpumpa nevű közterületen, az Alszegben, a falu nyugati végétől mintegy 300 méternyire a patak mellett. Ma id. Földes Bálint tulajdona az épület a benne lévő szivattyúval együtt.
- Zarea utcája** *Zárëa utcája -ba* (Fr II., U, 47) – Egy Zarea nevű román ember lakott a 20. század közepén a Felszeg keleti felében lévő utcában.
- Zsák utca** ~ L. Nagy Bálintné utcája.
- Zsidók útja** *Zsidók útja, -ra* (Fr II., Út, 59) – Az 1880-as évtized első felében Horn Dávid felvidéki zsidó fakereskedő által, zsidó munkások révén, építtetett út a falu keleti részén, amelyen szállították a papolci erdőben alapítandó fűrészgyártelepre, a majdani Gyulafalvára (elnevezés Zathureczky Gyula földbirtokosról) a gépeket, felszereléseket.
- Zsuzsa-bár** -, *Benedek Dezső üzlete, Benedekék bárja, -ba, -hoz* (Fr I., É, 58) – ifj. Benedek Dezső és neje, Benedek Zsuzsa magánlakásában működő bár és bolt, amely két éve nyílt, a faluháza szomszédságában. – *Benedek Dezső üzlete, Benedekék bárja.*

3.5. Külterület

- Akácós** -, *-ba* (S, sz, 143) – A 20. század első felében dr. Bajkó Zsigmond ügyvéd által megvásárolt és akácfákkal körbeültetett mezőterület a falu alvágán.
- Akácós útja** *Akácós útja, -ra* (Am, U, 130) – A faluból délnyugat irányában kivezető, az Akácós hátrészen átvágó, Barátos falu felé tartó dűlőút.
- Alsó-Gyepű pusztája** *Alsó-Gyepű pusztája, -ra* (He, pu, 146) – 1954: *Alsó Gyepű pusztája* (Bede) – Puszt a papolci erdőben a falutól mintegy 4 kilométernyire. A gyepű szó jelentése ’mesterségesen megépített középkori országhatár’.
- Alsó-határ** -, *-ba.* L. Alsó-mező.
- Alsó-mező** -, *-re* (S, sz, r, 86) – 1843: *Alsó mező* (FJK); 1788: *Alsó határ* (EJK); 1749: *Alsó mező* (EJK); 1600: *Alsó Mező* (Bede); 1954: *Alsó határ* (Bede) – A falutól nyugatra elterülő szántó- és kaszálóhatárt illeti e megnevezés. – *Alsó-határ.*
- Alsó-Rákos** -, *-ba* (Am, S, r, 48) – 1654: *Alsó Rákos* (Bede) – Feltételezhetően sok rák élt azon a területen, hiszen egykor vizes, mocsaras terület volt a Kovászna-patak árterületén. Ma lecsapolt, száraz kaszálóterület a falutól északnyugatra mintegy 3 kilométerre. – *Rákos.*
- Aszalvány** -, *Aszalván, -ra* (He, e, 176) – 1729: *Nagyaszalvány* (Bogáts); 1954: *Aszalvány* (Bede) – A régi időkben aszalással, a fa kérgének lehántásával szárították ki a kivágásra szánt fákat. Feltételezhetően ezen az erdőterületen is ily módon folyt fakitermelés. – A *Nagy-Aszalvány* névalak ma már nem használatos, csupán történeti forrásban lelhető fel.
- Bálé kútja** *Bálé kútja, -hoz, -nál* (Km, Do, r, sz, 125) – 1748: *Bálé kútya* (Bede) – A falutól kissé északra, a Középső határban lévő mezőterület. Nincs forrás ott.
- Barabás György-tag** -, *-ra* (Km, S, r, 109) – A papolci történész, Barabás Samu nagybátyjának,

- Barabás Györgynek a földbirtoka volt a Középső határban, a falutól északra. Ma a kaszáló a leszár-mazottaké.
- Barátosi út** *Barátosi ut, -ra* (Km, Am, Út, 113) – Ezen a kövezett földúton zajlott a közlekedés Papolc-Barátos vasútállomása között a 19. század végétől a 20. század közepéig. A mai aszfaltút megépítése óta ezt az utat dűlőútként használják.
- Barta-oldal** *Barta-ódal, -ba*. (H, e, 235) – Kommandó falu közelében lévő erdős hegyoldal neve. A névadás motivációja ismeretlen.
- Baszka** *-*, *-hoz, -ra* (Fo, 261) – 1793, 1827: *Baszka* (FJK) – A Baszka folyó Kommandó falutól északra ered, összegyűjti számos kis erdei patak vizét, majd végigfolyva a papolci erdőterületen északról dél felé, Musánál hagyja el Kovászna megyét.
- Becás** *Bécás, -ba* (Am, S, sz, r, 157) – A 19. században Zágonban élt Beczásy Kristófé volt vagy bérelte a szóban forgó kaszálót, mely a falutól nyugatra található. Az 1858. évi községi jegyzőkönyv tesz említést arról, hogy a Jáhoros nevű erdőrészt kiadták bérbe zágoni Beczásy Kristóf földbirtkosnak.
- Becás** *Bécás, -ba* (H, e, 255) – 1858: *Becás* (FJK) – Kommandó falu közelében lévő erdős hegyoldal neve. Feltételezhetően a 19. században Zágonban élt Beczásy Kristófhoz kapcsolódik a névadás motivációja.
- Becás pataka** *Bécás pataka, -ra, -hoz* (P, 253) – A Becás erdőben folyó patak megnevezése.
- Bede Károly kanyarja** *Bède Károly kanyarja, -ba* (H, e, 237) – Kommandó falu közelében a Mettnervágás nevű erdő mellett az út kanyarulatát a 20. század elején Bede Károly papolci lakos bővítette (ő volt a papolci fúvószkenar alapítója és első vezetője). Róla kapta a nevét a szóban forgó erdőrészt.
- Bereczky-örház** *Bërëcki-örház, -hoz, -nál* (Am, S, sz, r, 127) – A 20. század elején a Láhó-hegy Zágon felőli oldalán haladt a Kommandót Barátossal összekötő ún. Diósy-vasút (Diósy Lajos nagyváradi fakereskedő építtette). Felment a keskeny vágányú fafuvarozó vicinális egészen a Barta-erdőig. A zágoni Hegyfarknál ért le a sík terepre, és haladt Barátos felé. Barátos közelében, a Holt-Kovácsna nevű kaszálón felül volt az egyik vízvező örház, a Bereczky-örház, ahol a gőzmozdonyt feltöltötték vízzel. A vicinális sínjeit az 1930-as években szedték fel (Bagoly Ferenc adatközlő nyomán). Az örház ma már nincs meg, de azt a szántót és kaszálót, ahol egykor állt, Bereczky-örháznak nevezik.
- Bivalyos-tó** *Bivajos-tó, -ba* (He, e, 200) – Kommandó falu közelében található, vizenyős altalajú erdő. Régen ott gyűltek össze a csordába járó bivalyok.
- Boroszlán pusztája** *Boroszlány pusztája -ra* (He, pu, 104) – 1760: *Borosztján pusztája* (PHAT); 1852: *Boroszlány pusztája* (PHAT) – Ezt a pusztát régen Páké falu lakói, akiknek szomszédos az erdőjük a papolciakéval, a *Szemerkezés pusztája* megnevezéssel illették. Papolcon az orgonát népiesen boroszlánynak vagy boroszlánnak mondják. – *Borosztján pusztája, Szemerkezés pusztája*. Ezek a névalakok ma már csak történeti forrásokban fordulnak elő.
- Borosztján pusztája** *-*, *ra*. L. Boroszlány pusztája.
- Botos** *-*, *-ba* (Fm, D, e, r, 117) – 1748: *Botos* (Bede); 1760: *Botos* (PHAT); 1892 és 1893: *Botos szántó* (EJK) – A falu északkeleti határában lévő kaszáló és erdő. A 20. század elején a Csorja családnak szántóterülete is volt ott, illetve egy tanyája, amely ma már nincs meg. – *A Botos szántó* megnevezés csupán történeti forrásokban fordul elő.
- Botos szántó** *-* L. Botos.
- Botos útja** *-*, *-ra* (Fm, Ú, 111) – A Botos erdőbe és kaszálóra vivő út.
- Bozda karja pataka** *-*, *-hoz, -nál* (P, 197) – A Bozda karja nevű erdőrészen aláfoló patak.
- Bozda karja**, *-ba* (H, e, 198) – A nevezett erdőrészt feltételezhetően az ott élő bodzabokrokrol kapta a nevét. A bozda a papolci népnyelvben használatos, jel. bodza.
- Büdös-kút** *Büdüss-kut, -ba* (H, F, 224) – 1851: *Büdüskut* (FJK) – Kénszagú gyógyforrás található az erdőben. 1918-ig határórlaktanya működött a forrás mellett.
- Bükk alja** *-*, *-alá*. L. Bükk alatt.
- Bükk alatt** *Bikk alatt, -ra*. (Am, S, sz, r, 172) – 1852: *Bikkalja* (PHAT); 1749 és 1810: *Bikk alatt* (EJK); 1696: *Bükkalja* (Bede) – A falutól nyugatra a Bikk alja nevet viselő kaszáló fölé emelkedő dombon a papolci református egyház bükkfa erdeje húzódott régen. Az 1950-es évtized végén, a 60-as évek elején teljesen kiirtották a csereerdőt legelőterület nyérése céljából. – *Bükk alja*.
- Cigány-patak** *Cigán-patak, -ra, -hoz* (P, 233) – Kommandó falu közelében folyó erdei patak. A névadás motivációja ismeretlen.
- Csaholy** *Csahoj, -ba* (Km, S, r, 99) – 1792: *Csaholy* (Bogáts); 1810 és 1882: *Csaholy* (EJK); 1852: *Csaholy* (PHAT) – A falu északi határában, a Középső mezőben elterülő nagy kiterjedésű kaszáló.
- Csaholyra menő út** *Csahojra mënő ut, -ra* (Fm, Km, Út, 100) – 1749: *Csaholyra menő út* (EJK) – A Várhegy nyakától a Csaholyig vivő dűlőút, amely a Kovászna felé haladó országútba torkollik.
- Csere alatt** *-*, *alá, alól* (Km, D, r, sz, 144) – 1759: *Csere alatt* (Bede) – A magyar temető melletti háttársz megnevezése.

- Csere megett** *Csere megëtt*, (Km, D, r, sz, 124) – 1749, 1810, 1891: *Csere megett* (EJK) – A magyar temetőtől északra eső kaszáló megnevezése.
- Csere-oldal** -, *Csere-ódal*, -*ba* (Km, D, 133) – 1749, 1810, 1891: *Csereoldal* (EJK); 1895, 1897, 1903: *Csereoldal* (EJK); 1685: *Csereoldal* (Bede) – A falu északi határát képező dombvonulat nyugati részének megnevezése. Ezen a dombon régen csereerdő volt, ma csupán néhány szál cserefa él. A domb falu felőli oldalában található a magyar temető. – *Temető*.
- Cserés** -, -*be* (Km, D, l, 174) – A falu déli határát képező Láhó domb nyugati nyúlványának megnevezése. Régen csereerdő borította, ma bokros legelő.
- Csigolya útja** *Csigoja utja*, -*ba* (U, 136) – A Csigolyás falurészből – a falu keleti felében – Kommandó felé kimenő utat nevezik így. A területen csigolyafűz él.
- Csihányos** -, *Csihános*, -*ba* (H, e, 262) – Sok csalán él abban az erdőben. A székely nyelvjárási csihány jel. csalán.
- Csikó-kosár** -, -*ba* (H, e, 204) – Régen, a 20. század elejéig csikók legelője és szálláshelye volt az erdőterület Kommandó közelében.
- Csikos-ér** *Csikos-ér*, -*be* (Am, S, r, sz, 101) – 1658: *Csikosér* (Bede); 1792: *Csikosérlábja* (Bogáts); 1852: *Csikos ér* (PHAT) – A falu nyugati határában a patak jobb partja mentén húzódó mezőgazdasági terület. Talán csikhalak éltek a patakban, s innen a névadás. – A *Csikos-ér lábja* megnevezés csak történeti forrásban fordul elő.
- Csikos-ér lábja** -, -*ba*. L. Csikos-ér.
- Csorgó völgye** *Csorgó vögye*, -*be* (Vö, e, 181) – A falutól keletre egy kilométerre lévő Salamon-csorgóból kifolyó ér szeli át ezt a völgyet.
- Csorja Balázs** -, -*ba* (He, e, 193) – Régen a papolci Csorja Balázs tulajdonát képezte a nevezett erdő a falutól keletre, mintegy 2 kilométerre.
- Darnó** -, -*ba* (H, e, 229) – A falutól mintegy 25 kilométernyire délkeletre található hegy. A névadás motivációja valamint a szó jelentése ismeretlen.
- Darnó pataka** -, -*ra* (P, 232) – A Darnó hegyről aláfoló patak megnevezése.
- Dealu-Bătrân** -, -*re* (H, e, 208) – 1852: *Gyálu Batrin* (PHAT) – Kommandó közelében lévő hegy.
- Deszka völgye** *Dészka vögye*, -*be* (D, l, 160) – 1843: *Deszka völgye* (Bede) – A falu déli határát képező Láhó domb falu felőli oldalában egy legelőrész megnevezése. A névadás motivációja ismeretlen.
- Dobra köve** -, -*be* (H, e, 118) – 1748: *Dobra köve* (FJK); 1852: *Dobra köve* (PHAT) – A falutól mintegy tíz kilométerre keletre található erdő a hegyekben.
- Domb** -, -*ra* (Am, S, sz, 141) – A névadás eredete ismeretlen. A falutól mintegy három kilométerre nyugatra lévő sík mezőgazdasági terület, ahol nincs domb, egyéb kiemelkedés..
- Duga árka** -, -*ra* (Am, S, Út, 148) – 1852: *Duga árka* (PHAT) – A falu nyugati határvonalán, a papolci-zágoni határon végigfutó dűlőút neve.
- Eb-hát** -, -*ra* (H, e, 259) – 1781, 1823, 1827: *Ebhát* (FJK); 1873, 1891, 1903, 1907, 1937: *Ebhát* (EJK) – A falutól mintegy 20 kilométerre keletre a hegyekben lévő erdő. A Református Egyház erdeje található ott.
- Eb-hát pusztája** -, -*ra* (H, pu, 260) – 1852: *Ebhát pusztája* (PHAT) – Az Ebhát nevű erdőrészben elterülő puszta.
- Eger Egër**, -*be* (Am, S, sz, r, 150) – 1680: *Eger* (Bede) – A falutól nyugatra, a Zágon felé vivő országúttól északra található határrész. A régi időkben talán égerfaerdő borította ezt a mezőgazdasági területet.
- Eger útja** *Egër utja*, -*ra* (Am, U, 158) – Az Eger határrészbe vezető dűlőút neve.
- Él út** *Él ut*, (D, Út, 189) – 1852: *Élút* (PHAT); 1954: *Tető* (Bede) – A Láhó domb tetején – ahogy Papolcon mondják: élén – Kommandó irányában végighaladó erdei út. – *Tető*.
- Eszterga hídja** *Ěszterga hidja*, -*hoz* (Hí, 169) – A falu keleti végén lévő Eszterga nevű erdőrészben, a Papolcot Kommandóval összekötő országút egyik hídja, mely átível a Papolc patakán.
- Eszterga** *Ěszterga*, -*ba* (H, e, 177) – A falutól egy kilométerre keletre található, ahol a hegyek kezdődnek. A 20. század elején faesztergáló műhely működött abban az erdőrészben.
- Farkas-verem** *Farkas-verëm*, -*hez*, -*nél* (G, 161) – 1852: *Farkasverem* (PHAT) – Egy mély gödör, bemélyedés a falutól délre, a Láhó falu felőli oldalában. A névadás motivációja ismeretlen.
- Fehér-bükk** *Fehér bikk* -*be* (H, e, 227) – Feltételezhetően az ott élő fehér kérgű bükkösről kapta a nevét ez a Kommandótól nem messze található erdőrész.
- Fekete-bérc** -, -*re* (H, e, 215) – Kommandó közelében, Papolctól mintegy 17 kilométerre keletre található hegy. A névadás motivációja ismeretlen.
- Felső-Gyepű pusztája** *Felső-Gyëpü pusztája*, -*ra* (He, pu, 137) – 1954: *Felső Gyepű pusztája* (Bede) – A falutól mintegy 12 kilométerre keletre található puszta.
- Felső-határ** *Felső-határ*, -*ba*. L. Felső-mező.
- Felső-mező** *Felső-mező*, -*be* (D, S, sz, r, l, 116) – 1600: *Felső mező* (Bede); 1749: *Felső mező* (EJK); 1760: *Felső határ* (PHAT) – A falu északkeleti, a hegyek felé eső határrészének megnevezése. – *Felső-határ*.

- Fülebabja** -, *-ba* (Am, S, sz, 128) – 1749: *Füle babja* (EJK); 1792: *Fülebabja* (Bede); 1901: *Fülebabja* (Bede) – A falutól nyugatra található szántóterület. A névadás motivációja ismeretlen.
- Gál kútja** *Gál kutja, -hoz, -nál* (Am, S, sz, r, 80) – A falutól mintegy 2 kilométerre északnyugatra található mezőgazdasági terület. Az adatközlők nem tudnak ott lévő kútról.
- Gyertyános** *Gyertyános, Gyertyányos, -ba* (Km, D, e, sz, r, 135) – 1954: *Gyertyános* (Bede) – A falu északi határát képező dombot gyertyántölgyből és fenyőfákból álló erdő borítja. Az erdő északi oldalánál lévő szántót és kaszálót is Gyertyánosnak nevezik.
- Győrke** -, *-be* (Am, S, sz, 120) – 1663: *Győrke* (Bede); 1763: *Győrke* (FJK) – A falu nyugati határában lévő szántóterület. A névadás motivációja ismeretlen.
- Győrke pataka** -, *-ra, -hoz* (P, 251) – Papolc erdejében, kommandó közelében folyó patak, mely a Baszka folyóba ömlik.
- Gyükenes** *Gyükenés, -be* (P, 153) – A falu déli határát alkotó Láhó dombról aláfoló, kis vízhozamú patak, amely a Papolc patakába torkollik a falu közepén. A szó a gyökeres szóból eredhet, utalva a patak növényzetére.
- Gyula** -, *-ra* (H, e, pu, 246) – A 19. század utolsó évtizedében a fafeldolgozó ipar megindulásakor Horn Dávid felvidéki fakeseskedő a papolci Zathureczky Gyula földbirtokostól hatalmas mennyiségű fát vásárolt fel a papolci erdőben, Papolctól mintegy 25 kilométernyire keletre, Kommandótól 5 kilométerre délre. E helyen gőzfűrészgárat létesített, és a munkások számára falut alapított. Horn Dávid az új települést Gyulafalvának nevezte el. Gyulafalva az 1930-as évtizedben megszűnt létezni. Ma nyoma sem látható. Az erdőt és az ott lévő pusztát nevezik Gyulának.
- Hagymás** -, *-ba* (H, e, 226) – A Papolctól 20 kilométerre fekvő faipari település, Kommandó közelében található erdő. Feltételezhetően az ott élő erdei medvehagyma az erdő rész névadója.
- Halom-tető** -, *-re* (H, e, 222) – Arra vezetett a keskeny nyomtávú iparvasút régen, Kommandó főállomással, a Kupán-patak völgyében, Papolctól keletre mintegy 25 kilométerre. Ma az erdő megnevezése.
- Hegy farka** *Hégy farka, -hoz, -nál* (Km, D, r, 123) – A falu északi határát képező magyar temető dombjának nyugati nyúlványát nevezik Hegy farkának.
- Hegyes-Vész** *Hégyes-Vész, -re* (He, e, 192) – 1748, 1760: *Hegyes vész* (PHAT) – A falutól keletre mintegy 12 kilométerre lévő erdő a hegyekben. Ezt a területet régen a pákétiak *Köves allya* megnevezéssel illették. – *Köves alja*.
- Hegy-farok** *Hégy-farok, -hoz, -nál* (Am, D, r, 156) – A falu déli határát képező Láhó dombjának nyugati, Zágon felé eső nyúlványát nevezik Hegy-faroknak.
- Hét patak** -, *-ba* (H, e, 93) – 1760: *Hét patak* (FJK); 1954: *Hétpatak* (Bede) – Papolc pataka hét kis csermely összefolyásából keletkezett. A falutól mintegy 13 kilométerre található erdőterületet, ahol ez a hét patak átfolyik, nevezik Hét pataknak.
- Hét patak feje** -, *-be* (H, e, 94) – 1760: *Hét patak feje* (FJK) – Annak az erdőrésznek a megnevezése, ahonnan a hét kis patak ered.
- Hintória** -, *-ba* (H, Vö, e, 138) – 1760: *Hintória* (PHAT) – A falutól mintegy 8 kilométerre keletre a hegyekben lévő erdő. A hintória szó a népiesen cintóriának mondott növénynevből eredhet, jel. kis ezerjófű.²⁵
- Hintória pataka** -, *-hoz, -nál* (P, 139) – A Hintória nevű erdőrészből aláfoló patak neve.
- Holt-Kovászna** *Hótt-Kovászna, Hótt-tó, -ba* (Am, S, r, 79) – 1663: *Holt Kovászna* (Bede); 1712: *Holt tó* (Bede) – A falutól északnyugatra mintegy 4 kilométerre, a Kovászna vize mentén elterülő vizenyős kaszálóterület. – *Holt-tó*.
- Holt-tó** *Hótt-tó*. L. Holt-Kovászna.
- Hosszú-mocsár** -, *-ba* (H, pu, 195) – A falutól keletre 2 kilométerre található vizenyős puszta.
- Imreh mérnök-tag** -, *-ra* (Km, S, r, 91) – A falu északi határában, a Középső mezőben volt a 20. század elején id. Imreh Albert mérnök földbirtoka. Ma Sinka Géza tulajdona a kaszáló, aki megvásárolta a területet id. Imreh Albert unokájától, Imreh Attilától.
- Jáhoros** -, *-ba* (H, e, 256) – 1792: *Jáhoros* (Bogáts); 1827, 1858: *Jáhoros* (FJK) – A falutól keletre mintegy 25 kilométerre található hegy. A névadás motivációja ismeretlen.
- Jáhoros pataka** -, *-ra, -hoz* (P, 258) – 1852: *Jáhoros pataka* (PHAT) – A Jáhoros erdőrészből aláfoló patak.
- Jáhoros pusztája** -, *-ra* (H, pu, 257) – A Jáhoros-hegy tetején elterülő puszta.
- Jankó farka** -, *-ba* (H, e, 247) – Egy hegynyúlványt neveznek így a falutól keletre mintegy 22 kilométerre. A névadás motivációja ismeretlen.
- Jankó hídja** *Jankó hidja, -hoz* (H, e, Hí, 248) – A Jankó farka nevű hegynyúlvány alján folyó erdei vízfolyáson átívelő fahíd megnevezése.
- Jézus csorgója** -, *-hoz* (H, e, 178) – 1785: *Jézus csorgója* (Bede) – A falutól mintegy 16 kilométerre

²⁵ CZUCZOR Gergely – FOGARASI János (szerk.) 1862.

- keletre található erdő. 1918-ig határőr katonai laktanya állt a közelben lévő Büdös-kút nevű erdőben. A néphagyomány szerint egy, a Büdös-kút felé tartó katona ivott a forrás hús vizéből, majd így kiáltott fel: „Légy a Jézusé!”. A Jézus csorgója nevű erdőben ma nincs kút, forrás.
- Jó-víz pataka** -, -*ra*, -*hoz* (P, 254) – A falutól mintegy 25 kilométerre a hegyekben folyó patak. A névadás motivációja ismeretlen.
- Kádán** -, -*ba* (H, e, pu, 188) – 1903: *Kádán* (EJK) – A Papolcot Kommandóval összekötő erdei út mentén, a falutól mintegy 15 kilométerre keletre található erdőrészt. Az 1241. évi tatárjárás idején egy Kádán nevű tatárvezér a Kárpátoknak ezen a táján vezette csapatát. Hipotézis, hogy a hajdani tatárvezér nevét őrzi ez az erdőterület és az ott található pusztá.
- Kecske-fej** -, -*be* (H, e, 206) – 1918: *Kecskefej* (EJK) – Kommandó mellett magasodó erdő borította hegy. A névadás motivációja ismeretlen.
- Kerek-bérc** -, -*re* (H, e, 194) – 1892: *Kerekbérc* (EJK) – A falutól mintegy 6 kilométerre keletre lévő hegy, mely községi fenyveserdő található.
- Kerek-bérc pataka** -, -*ra*, -*hoz* (P, 205) – A Kerek-bérc hegyről aláfoló patak megnevezése.
- Kerek-domb** -, -*ra* (Am, D, I, r, 183) – A Papolcot Zágontól elválasztó Láhó domb nyugati lezáródásának megnevezése.
- Kerek-domb alatt** -, -*alá* (Am, D, S, I, 179) – A Kerek-domb legelő lábánál elterülő kaszálóterület megnevezése.
- Kert alatt** -, -*alá*, (Km, S, r, 132) – A falutól északra a Középső mezőben lévő kaszáló.
- Két árok között** -, -*közé*, -*között* (Am, S, sz, 129) – 1658: *Kétárokköze* (Bede); 1749, 1810, 1880: *Két árok között* (EJK) – A falu patakának az árkat (medrét) az alsó folyásának egy szakaszán, a falutól nyugatra 1908-ban, a tagosításkor szabályozták, új medret alakítottak ki. A régi és az új patakmeder közti mezőgazdasági területet illetik a Két árok köze megnevezéssel. – *Két árok között*.
- Két árok köze** ~ L. Két árok között.
- Két hegy között** *Két hegy között*, -*közé*, -*között* (Km, D, r, sz, 134) – 1669: *Kéthegyköze* (Bede) – A falu északi határát képező dombvonulat két kiemelkedése közötti bemélyedést nevezik így.
- Két törés pataka** -, -*ra*, -*hoz* (P, 243) – A Kommandó-Gyulafalva közt egykor futó faipari vasútvonal megtörik egy lejtő és egy emelkedő közt. Az ott folyó patak neve: Két törés pataka.
- Két út között** *Két út között*, -*közé*, -*között* (Km, S, sz, 122) – A falu nyugati végénél a Barátos felé tartó régi út, a Vett út és a Kovászna felé vivő országút által közre zárt háromszögű szántóterület megnevezése.
- Kicsi-Kőbánya** -, -*hoz*, -*nál* (Km, Bá, É, 145) – A falut északról határoló Gyertyános domb lábánál található a ma már nem használatos kicsi kőbánya. Ennek helyén épült a falu ravatalozóháza. – *Ravatalozóház*.
- Kígyós Kégyós** -*ba* (Am, S, sz, 97) – 1654: *Kégyós* (Bede); 1810: *Kégyós* (EJK) – A falutól nyugatra eső szántóterület Papolc vízének jobb partján. Talán az ott élő vízisiklókról kapta a nevét.
- Király András völgye** *Kiráj András vögye*, -*be* (Vö, e, 154) – 1852: *Király András völgye* (PHAT) – A falutól mintegy 2 kilométerre keletre lévő erdő borította völgy. A faluban élt egykor Király András, az övé lehetett az erdő.
- Kis-Cserés** -, -*be* (Am, D, I, Cse, 171) – A kollektivizálás (1950) előtt csereerdő borította a Láhó dombot. A Kis-Cserés a Láhó nyugati, alacsonyabb része. Ez az erdő a református eklézsiáé volt. Nagy-Cserésnek a Láhó tetején lévő erdőt nevezték. Ma már egyik helyen sincs meg a csereerdő, csupán bokros legelő.
- Kis-Darnó** -, -*ba* (H, e, 234) – A falutól mintegy 25 kilométernyire délkeletre található hegy. A névadás motivációja valamint a szó jelentése ismeretlen.
- Kis-Darnó pataka** -, -*ra*, -*hoz* (P, 238) – A Kis-Darnó hegyről aláfoló patak megnevezése.
- Kis-híd árka** *Kis híd árka*, -*ba* (Am, S, sz, 151) – 1903: *Kishidárka* (EJK) – Szántóterület a falutól nyugatra, egy kilométerre. A névadás motivációja ismeretlen.
- Kis-Vész ponkja** -, -*ra* (H, e, 187) – 1852: *Kisvész ponkja* (PHAT) – A falutól keletre mintegy 4 kilométerre található hegycsúcs. A névadás motivációja ismeretlen.
- Kis-Vész pusztája** -, -*ra* (H, Pu, 175) – 1792: *Kisvész* (Bogáts) – A Kis-Vész ponkján lévő pusztá.
- Kőbánya** -, -*hoz*, -*nál* (D, Bá, 159) – A falu déli határát képező Láhó domb falu felőli oldalában építésre alkalmas homokkővet bányásztak már a 19. században, és bányásznak ma is a papolciak. A bánya nyitásának időpontja ismeretlen.
- Koncentrálás-völgy** *Koncséntrás-vögy*, -*be* (Vö, e, 190) – A falutól keletre mintegy 8 kilométerre található erdő borította völgy. Oda vitték kényszermunkára, ún. koncentrárra Trianon után a katonaköteles magyar ajkú papolci férfiakat.
- Korong** -, -*ra* (H, e, 242) – 1785: *Korong* (Bede); 1852: *Korong farka* (PHAT) – A falutól mintegy 25 kilométerre délkeletre lévő, erdő borította hegy. – A *Korong farka* névalak ma már nem használatos. A névadás motivációja ismeretlen.

- Korong farka** -, L. Korong.
- Korong pataka** -, -hoz, -nál (P, 249) – A Korong hegyről aláfolyó patak neve.
- Kőrösi vápa pusztája** -, -ra (H, pu, 95) – A falutól keletre mintegy 8 kilométerre a csomakőrüsi erdő határán elterülő puszta. A vápa jel. vízmeder, kis vízfolyás.
- Köves alja** -, -ra. L. Hegyes-vész.
- Köves-orr** *Köves-arr*, -ba (H, e, 155) – Egy kiemelkedő hegyorr neve a falutól keletre. Az arr népnyelvi szó jel. 'orr.
- Köves-ponk** -, -ra (H, e, 163) – 1760: *Köves Ponk* (FJK) – Nagy homokkövekkel borított hegytető, a Köves-Orr teteje.
- Köz** -, -re. L. Papolci-Köz.
- Középső-határ** -, -ba. L. Középső-mező.
- Középső-mező** -, -re (S, D, sz, r, 82) – 1600: *Középső Mező* (Bede); 1749, 1769 és 1954: *Középső határ* (EJK); 1810: *Középső mező* (EJK) – A falu szántó- és kaszálóterületének kisebb kiterjedésű középső része, a falutól északra. – *Középső-határ*.
- Kupán pataka** -, -hoz, -nál (P, 230) – 1852 és 1884: *Kupán pataka* (PHAT) – Kommandó közelében folyó patak, amely a Baszka folyóba ömlik. A névadás motivációja valamint a szó jelentése ismeretlen.
- Láhó** -, -ra (Fr II., D, I, Cse, 184) – 1852: *Láhó* (PHAT); 1882, 1891: *Láhó* (EJK) – Az 1950-es évek végéig, 1960-as évek elejéig a falu déli határát képező 800 méter magas domb tetejét csererdő, középső részét fenyves, a domblábat pedig gyertyán-, éger- és nyírerdő borította. Akkor a kollektív gazdaság máramarosi erdőmunkásokkal kiirtatta az erdőt, legelővé alakítva a területet. Ma cserjés és legelő. Az ősi időben kilátó, meszelátó, őrhely lehetett a dombtetőn. A látó, őrt álló kifejezésből eredhet a Láhó név.
- Lapos-hegy** *Laposs-hégy*, -re (H, e, 250) – A falutól délkeletre mintegy 28 kilométerre lévő lapos tetejű hegy, alacsonyabb a szomszédságában emelkedő Jáhoros és Korong nevet viselő hegyeknél.
- Mányicska** -, -ra (H, e, 223) – A Kommandó fölé magasodó Lakóca-csúcs közelében húzódó hegy. A névadás motivációja valamint a szó jelentése ismeretlen.
- Máté Pál** -, -ba (H, e, 216) – Kommandó közelében található erdő. A névadás motivációja ismeretlen.
- Máté Pál pataka** -, -ra, -hoz (P, 217) – A Máté Pál-erdőből aláfolyó patak.
- Mató-bérc** -, -re (H, e, 147) – 1827, 1829, 1866: *Mató bércz* (FJK); 1852: *Mató-bérc* (PHAT); 1901: *Mató bérc* (EJK) – A falutól keletre mintegy 15 kilométerre lévő hegy. A szó jelentése valamint a névadás motivációja ismeretlen.
- Mató-bérc pataka** -, -ra, -hoz (P, 165) – A Mató-bérc hegyről aláfolyó patak.
- Medve-fej** -, -be (H, e, 214) – 1852: *Medve fej* (PHAT) – A falutól mintegy 16 kilométerre keletre található hegy. A névadás motivációja ismeretlen.
- Mély-patak** -, -hoz, -ra (P, 236) – 1827: *Mély patak* (FJK) – Kommandótól keletre, a Mély-völgyön aláfolyó patak.
- Mély-völgy** *Mély-vögy*, -be (Vö, e, 239) – Meredek falú, szakadékos, mély völgy Kommandótól mintegy 10 kilométernyire délkeletre.
- Ménés-bérc** *Ménés-bérc*, -re (H, e, 240) – 1852: *Ménésbérc* (PHAT) – Kommandótól mintegy 12 kilométernyire délkeletre lévő hegy. A névadás motivációja ismeretlen.
- Mettner-vágás** -, -ba (H, e, 241) – 1954: *Mettner-vágás* (Bede) – Kommandó közelében lévő erdő. 1910-ben a papolci Közbirtokosság Mettner Ferenc fűrészgyár-tulajdonosnak (a faluban a mai Gyár alatt nevű területen működött fafeldolgozó vállalata) eladta arról az erdőterületről a fát, amit azonnal tarra vágta.
- Mikaháza** -, -ba. L. Nyikaháza.
- Mogyorós-vápa** -, -hoz (D, r, 173) – A falutól nyugatra egy kilométerre, a Sélye határrész mellett található kaszáló neve. Nincsenek ott mogyoróbokrok, sem vízfolyás.
- Musa** -, -ba (H, e, 263) – A papolci erdő legdélibb pontja. A 19. század végén létesült Musa mint faipari telep. Ma már nyoma sincs az egykori településnek, az erdőt nevezik így. Kommandóval 30 kilométernyi keskeny vágányú iparvasút kötötte össze. Ott kezdte tanítói pályafutását 1911-ben Papolc hírneves tanítója, a falu nagy építője, Bede Sándor. A szó jelentése ismeretlen.
- Nagy Mihály széke** -, -be (H, e, 164) – 1785: *Nagy Mihály széke* (Bede) – A falutól mintegy 7 kilométerre keletre található erdő. Pesthy Frigyes szerint abban az erdőben az út mentén állított egy pihenőpadot Nagy Mihály papolci gazda.
- Nagy-Aszalvány** -, -ra. L. Aszalvány.
- Nagy-híd** *Nagy-híd*, -hoz (Am, S, sz, 83) – 1654: *Nagy híd* (Bede); 1843 és 1844: *Nagy híd* (PHAT); 1954: *Nagyhíd* (Bede) – A falutól északkeletre mintegy 2 kilométernyire, ahol a Barátosra vivő makadámút átszeli a Papolc patakát, nagy méretű híd ívelt át a patakon. Az egykori híd közelében elterülő szántóterület megnevezése.
- Nagy-tó** -, -hoz (Am, S, r, 87) – 1852: *Nagytó* (PHAT); 1891: *Nagytó* (EJK) – Lapályos, vize-nyős kaszálóterület a falu északnyugati határában, ahol esőzésekkor nagy felületet víz borít.

- Nagy-Vész** -, -re (H, e, 199) – 1654: *Nagyvész* (Bede) – A falutól keletre mintegy 8 kilométerre lévő erdő. A névadás motivációja ismeretlen.
- Nyáros hídja** *Nyáros hídja*, -hoz, -nál (Hí, 140) – 1954: *Nyáros hídja* (Bede) – A Nyáros-patak és a Hét patak egybeömlésénél épült közúti híd a hegyekben.
- Nyáros-patak** -, -hoz, -nál (P, 119) – A Nyáros nevű erdőrészből aláfoló patak a hegyekben, a falutól keletre mintegy 10 kilométerre.
- Nyikaháza** -, -ba (Am, S, r, 90) – 1769: *Mikaháza* (EJK); 1792: *Mikeháza* (Bede) – A falutól északnyugatra lévő kaszáló. A névadás motivációja ismeretlen. – A *Mikaháza*, *Mikeháza* névalak ma már nem használatos.
- Ölyves** *Ölyves*, -be (H, e, 219) – Kommandótól északkeletre elterülő erdő. Az ott élő ölyvekről kapta nevét.
- Ölyves pataka** *Ölyves pataka*, -hoz, -nál (P, 218) – Az Ölyves erdőből aláfoló patak neve.
- Orotván** -, *Orotvány*, -ba (Am, S, sz, 149) – 1686: *Orotvány* (Bede) – A falutól nyugatra 2 kilométerre lévő szántóterület. Az orotván jel. irtvány, irtás. Hajdan erdő borította e területet, azt kiirtva a falu legtermékenyebb termőföldjeit nyerték. – *Orotvány*.
- Orotván útja** *Orotván útja*, *Orotvány útja* -ra (Am, Út, 142) – Az Orotván nevű mezőrészt átszelő dűlőút.
- Orotvány** ~ L. Orotván.
- Páké útja** *Páké útja*, -ra (Km, Am, Út, 85) – 1691: *Páké uttya* (Bede) – A falu északnyugati határában Páké falu felé vivő makadámút. A pákék ezen az úton jártak fel hajdan a Papolc határában elterülő erdejükbe.
- Pákéi-köz** -, -re (H, e, 106) – A papolci erdő és a pákék erdő közti terület legmagasabb pontja a hegyekben.
- Papolci-köz** *Papóci-köz*, -re (H, Út, e, 162) – 1748, 1760: *Köz* (FJK); 1852: *Köz* (PHAT) – A Papolc fölé magasodó hegyek legmagasabb pontja, az 1319 méter magas vízválasztó. – *Köz*.
- Papolc pataka** -, -ra, -hoz (P, 89) – A falu keleti határában emelkedő hegyekről aláfoló patak, amely kelet-nyugat irányban átszeli a falut.
- Péntek-patak** *Pénték-patak*, -ra, -hoz (P, 225) – Kommandó közelében a Baszka folyóba ömlő patak. A névadás motivációja ismeretlen.
- Pénzesgödör** *Pénzész-gödör*, -be (H, e, 207) – A falutól keletre mintegy 8 kilométerre lévő erdő. Régen kincskeresők ástak azon a területen. Kovács Ferenc adatközlő szerint így: „Két fapálcikát egymáson keresztben tartva a talaj fölött hordozták. Ahol megmozdult a felső pálcá, ott sejtették az elrejtett kincset, és ázni kezdtek utána. Természetesen nem találtak kincset.”
- Peták-patak** *Péták-patak*, -ra, -hoz (P, 252) – A falutól keletre a hegyekben lévő erdei patak. A szó jelentése valamint a névadás motivációja ismeretlen. Talán a peták, susták Mária Terézia korabeli pénznemek egyike.
- Rakodó** -, -ba (Km, S, sz, 131) – 1810: *Rakodó* (EJK) – A falu nyugati végén lévő szántóterület. Ide hordták össze régen a csépelni való gabonát, hogy ott a cséplőgép kicsépelje.
- Rákos** -, -ba (Am, S, r, 81) – 1654: *Alsó Rákos* (Bede) – A falutól északnyugatra mintegy 4 kilométerre található kaszáló. Feltételezhetően sok rák élt ott, hiszen egykor vizes, mocsaras terület volt a Kovászna-patak árterületén. L. Alsó-Rákos.
- Rákos útja** *Rákos útja*, -ra (Km, Am, Út, 98) – 1792: *Rákosútja* (Bogáts); 1884: *Rákos útja* (EJK) – A Rákos nevű mezőrészhöz vivő dűlőút neve.
- Ravatalozóház** -, -hoz, -nál. L. Kicsi-Kőbánya.
- Ré** -, -be (H, e, 191) – A falutól keletre mintegy 5 kilométerre található erdő. A szó jelentése valamint a névadás motivációja ismeretlen.
- Régi barátosi út** *Régi barátosi út*, -ra (Am, U, 121) – A faluból délnyugat irányában kivezető, Barátos falu felé tartó makadámút.
- Rejték** -, -be (H, e, pu, 220) – A falutól keletre mintegy 10 kilométerre lévő erdő és pusztá a hegyekben. Kovács Ferenc adatközlő szerint hajdan ott rejtőzött el a falu népe a tatárok elől.
- Rejték pataka** -, -hoz, -nál (P, 221) – A Rejték erdőrészből aláfoló patak.
- Rét** -, -en, -re (Am, S, sz, 107) – A régi időkben füves rét húzódnak azon a területen, a falutól mintegy 5 kilométerre északnyugatra. Ma szántó.
- Rossz fűrészek pusztája** *Rossz fűrészek pusztája*, -ra (Pu, 196) – 1748, 1760: *Rossz fűrészek pusztája* (PHAT) – A falutól keletre mintegy 4 kilométerre található pusztá.
- Rozsdás** -, -ba (H, e, 209) – 1903: *Rozsdás* (EJK) – Vörös agyagos talajú erdő. Itt található a Rozsdás Tőzegláp Natura 2000-es természetvédelmi terület, a Papolc-Kommandó útvonal mentén, Papolctól mintegy 18 kilométernyire keletre.
- Rozsdás-patak** -, -hoz, -nál (P, 110) – 1907: *Rozsdás pataka* (EJK); 1954: *Rozsdás patak* (Bede) – A Rozsdás nevű erdőrészt átszelő patak.
- Salamon csorgója** -, -hoz, -nál (F, 170) – A falutól keletre 2 kilométernyire, ahol a hegyek kezdődnek, az út mellett lévő forrás. A régi időkben egy Salamon nevű személy posztványolója működött a forrás mellett.
- Sélye Séje**, -be (Am, S, r, 167) – 1792: *Silye* (FJK); 1669: *Silye* (Bede). – A falutól nyugatra egy ki-

- lométernyire lévő kaszáló. A névadás motivációja ismeretlen. – A *Silye* névalak ma már nem használatos.
- Silye** -, *-be*. L. Sélye.
- Simon bíró** *Simon bíró, -ba* (Am, S, sz, 112) – 1693: *Simonbíró* (Bede) – Szántóterület a falutól északnyugatra mintegy 2 kilométerre. A névadás motivációja ismeretlen.
- Sonka-tag** -, *-ra* (Am, S, sz, 96) – A Sonka család földtulajdona régebbi idők óta az a szántó, a falutól északnyugatra mintegy 4 kilométerre.
- Szabó János pusztája** -, *-ra* (Pu, 180) – 1852: *Szabó János pusztája* (PHAT) – A falutól keletre 2 kilométerre található pusztája, ahol Szabó János papolci ember régen öngyilkos lett (felakasztotta magát).
- Szegény-szer** *Szegény-szër, Szégén-szër -be* (Am, S, sz, r, 152) – 1669: *Szegényszer* (Bede) – A falu nyugati határában elterülő szántóterület. Névadásának motivációja ismeretlen.
- Szemerkes pusztája** *Szëmërkés pusztája, -ra*. L. Boroslány pusztája. – A falutól keletre a hegyekben lévő pusztája. Feltételezhetően az ott élő szemerkesfenyőről kapta a nevét.
- Szénégető pusztája** -, *-be* (Pu, 168) – A 20. század első felében még égettek szenet szénégetők azon a pusztán, a falutól keletre egy kilométerre. Ma kirándulóhely.
- Szépasszonyok kútja** *Szépasszonyok kútja, -hoz, -nál* (He, e, 105) – A falutól keletre mintegy 6 kilométerre lévő erdő. A névadás motivációja ismeretlen. Ma nincs kút az erdőben.
- Sziles-orr** *Szilës-arr, -ba* (H, e, 185) – A falutól keletre mintegy 4 kilométerre lévő hegy orrszerű kiemelkedése, ahol feltételezhetően szilfa erdő volt. Ma fenyves.
- Szilos** -, *-ba* (Fm, Km, D, e, r, 103) – 1686: *Szilos* (Bede) – A falutól északra a Középső és Felső határban lévő erdő és kaszáló.
- Szilos árka** -, *-hoz, -nál*. L. Szilos pataka.
- Szilos pataka** -, *-hoz, -nál* (Km, Am, Á, 92) – 1680: *Szilos pataka* (Bede); 1852: *Szilos pataka* (PHAT) – A Szilos nevű határrész vízlevezető árka. – *Szilos árka*.
- Szilos útja** *Szilos útja, -hoz, -nál* (Km, Út, 88) – A Szilos határrészből induló, és a Csaholyban az országútba torkolló dűlőút.
- Szörke** -, *-be* (Am, D, I, Cse, 166) – 1638: *Szörke* (Bede); 1946: *Szörke* (EJK) – A falu déli határát képező Láhó nyugati, alacsonyabb részén lévő legelő. Régen ott cserés volt, de a kollektivizálással egyidőben kiirtották. A helyén cserjés nőtt. A szörke jel. cserjés, bokros terület.
- Taplicze vize** -, *-hez, -nél*. L. Toplica.
- Telep** -, *-re* (H, e, 228) – A 20. század első negyedében Diósy Lajos és fia, Ödön nagyváradi fakereskedők, fűrészgár-tulajdonosok Barátos faluban üzemet működtettek, a papolci faanyagot dolgozva ott fel. A papolci erdőben, a Rejték-pusztán az erdőkitermelésben dolgozó alkalmazottaik laktak. A telepen bőrök kiéreléséhez használatos cserzőanyagot is előállítottak fenyő és -szemerkefa kérgéből (*Kovács Ferenc adatközlő nyomán*). Ma nyoma sincs a lakóhelynek, azonban az ottani erdőt Telepnek nevezik.
- Tető** -, *-re*. L. Él út.
- Thamó-tag** *Tamó-tag, -ra* (Am, S, sz, r, 108) – A falutól nyugatra 1,5 kilométerre lévő szántó és kaszáló. Az államosításig a papolci Thamó család tulajdonában lévő földterület.
- Tölgyes** *Tögyes, -be* (Am, S, sz, r, 102) – 1654: *Tölgyes* (Bede); 1703: *Tölgyes uttya* (Bede); 1749 és 1810: *Tölgyes* (EJK). – A falutól északnyugatra lévő kaszáló. Feltételezhetően a névadáskor tölgyfás terület volt.
- Toplica** -, *-hoz, -nál* (P, 231) – *Toplicza* (Bogáts); 1852: *Taplicze vize* (PHAT) – Kommandó közelében a Baszka folyóba ömlő patak. A Taplica szláv eredetű szó, jel. meleg víz. – A *Toplicza, Taplicze vize* névalakok csupán történeti forrásban lelhetők fel.
- Toplicza** -, *-hoz, -nál*. L. Toplica.
- Tót Miklós kútja** *Tót Miklós kútja, -hoz* (Am, F, 182) – 1748: *Tót Miklós kútya* (Bede) – Hajdan Tót Miklós papolci gazda földbirtokán volt a friss vizet adó forrás, a falutól nyugatra 1,5 kilométerre. Ma Neagoe Stelian és neje, Kelemen Ibolya tulajdonában van a nevezett kaszálóval együtt a forrás.
- Új út pusztája** *Uj ut pusztája, -ra* (H, pu, 201) – 1760: *Új ut pusztája* (FJK) – Az Új út erdőben lévő pusztája.
- Új út teteje** *Uj ut teteje, -re* (H, e, 202) – 1760: *Új ut* (FJK); 1852: *Új út teteje* (PHAT) – Az Új út erdő fölé magasodó hegy megnevezése.
- Új út** *Uj ut, -ra* (H, e, 203) – 1760: *Új ut* (FJK) – A falutól keletre mintegy 5 kilométerre lévő erdő. A névadás motivációja ismeretlen.
- Vadász-patak** -, *-hoz, -nál* (P, 244) – Kommandó közelében folyó patak, mely a Baszka folyóba ömlik. A névadás motivációja ismeretlen.
- Vadász pusztája** -, *-ra* (H, pu, 245) – Kommandó közelében lévő pusztája, ahol régebb vadásztak az urak, és ott állt a Lichtenstein kommandói zsidó kereskedő vadászkastélya.
- Vágás ponkja** -, *-ra* (H, e, 211) – A falutól keletre mintegy 15 kilométerre lévő erdő. Azon a területen tarvágást végeztek a 20. század második felében.

Vajcsa -, *-ba* (Am, S, sz, r, 84) – 1691: *Vajtsa* (Bede); 1749: *Vajtsa* (EJK); 1600: *Vajtsa kúttya* (Bede); 1810: *Vajtsa kuttya* (EJK) – A falutól északnyugatra lévő szántó és kaszáló. Nincs kút a mezőterületen. A Vajcsa szó jelentése ismeretlen. – A *Vajtsa* és a *Vajtsa kútja* névalakok csak történeti forrásokban lelhetőek fel.

Vajtsa – L. Vajcsa.

Vajtsa kútja *Vajcsa kutja, -hoz*. L. Vajcsa.

Vár-hegy nyaka -, *-ra* (Fm, D, r, sz, 126) – A falu északi határát képező dombvonulat keleti részének dombhajlatát nevezik így. Talán hajdan földvár vagy őrtorony állt azon a dombon.

Veres-mart *Vörös-mart -ba* (Fm, D, sz, r, 110) – 1696: *Veresmart* (Bede); 1749: *Veres Mart* (EJK) – A falutól mintegy 2 kilométerre északkeletre, a Felső határban lévő szántóterület. Vörös agyagos terület.

Vész útja *Vész utja, -ra* (H, Út, 186) – 1710: *Vész úttya* (Bede) – A falutól keletre mintegy 5 kilométerre lévő erdei út.

Vett út *Vett ut, -ra* (Km, Út, 115) – 1954: *Vett út* (Bede) – A falu északkeleti végénél lévő makadámút mintegy kétszáz méternyi szakaszának megnevezése. 1882-ben megkezdődött a papolci erdőben a gyulafalvi, majd a kommandói fűrésztelepeken a fafeldolgozás, és a feldolgozott faanyagok a barátosi vasútállomásra fuvarozása. Hogy e célra alkalmas utat építhetessen a fakitermelő Horn Dávid-cég, felvásárolta az Akácos nevű határrésztől északra eső szántóterületeket. Az addigi út az Akácos mellett kanyargott Barátos falu felé. Hogy a fuvarosok szállítmányaikkal Papolcot kikerülhessék, a vásárolt földterületen új útszakaszt építtetett, melynek neve Vett út.

Víz mellett *Viz mellett* (Am, sz, r, 114) – Az Alsó mezőben, a Kígyós határrész szomszédságában, a Papolc pataka jobb oldalán elterülő szántó és kaszáló.

Zabolai-Rozsdás-patak -, *-hoz, -nál* (P, 213) – A kommandói-zabolai erdőhatáron átfolyó patak, Papolctól mintegy 25 kilométerre keletre.

Zernye Zönye-re (H, e, 212) – Kommandó közelében lévő erdő. A névadás motivációja valamint a szó jelentése ismeretlen. Talán szláv eredetű szó.

3.6. Földrajzi köznevek szótára

árok -, (árkot, árka) 'hosszan elnyúló mesterséges vagy természetes bemélyedés a talajban, mely az esővíz elvezetésére szolgál'

bérc -, (-et, -e) 'a hegy tetején kiemelkedő kőszikla'

csorgó -, (-t, -ja) 'forrás, amelyen a víz kis vályúfélén vagy csövön folyik ki, vagy amely esetében egy kis szintkülönbség következtében le- (ki-) csorog a víz'. Vö. MT.

domb -, (-ot, -ja) '25-300 méter magas kiemelkedés a falu határában'

élet -, (-t, -e) 'valakinek a portája a házzal, gazdasági épületekkel, udvarral, konyhakerttel együtt'. Vö. 'Belső telek gazdasági udvar minden épületestül' (MTsz: I, 477).²⁶

farak -, (farkat, farka) 'valamely domb vége, lezáródása'

fej -, (-et, -e) 'valamely hegy kiemelkedő, magasabb része, hegycsúcs'

halastó -, (halastót, halastava) 'mesterségesen létrehozott, halak tenyésztésére szolgáló tó'

hegy heggy, (-et, -e) '4-500 méternél magasabb domborzati forma'

hid *hid*, (-at, -ja) 'a patakon átívelő, gyalogosok vagy járműforgalom számára készült átjáró'

kanyar -, (-t, -ja) 'ahol az út nagyobb szögben, szinte derékszögben kanyarodik'

kert -, (-et, -je) 'kerítéssel körülvett, legalább ötven áras magánterület, amely leginkább gyümölcsös'

kosár -, (kosarat, -a) 'Az erdőben vagy mezőn felállított, szédszethető kerítés, állatok éjjeli szálláshelye'. Vö. mezőn v. erdőben nagy lésza-oldalokból összeállított szétszedhető kerítés esztenás juhok, makkoló disznók stb. éjjeli szállásául v. a határban prédáló marha elzárására' (SZMTsz II, 1183).²⁷

köz -, (-öt, köze) 'a magas hegyekben a legmagasabb pont, a vízvázasztó'

kút *Kut*, (-at, -ja) 'erdei vagy mezei forrás, általában fél méter mélységű, vízzel telt bemélyedés'

lak -, (-ot, laka) 'a református egyház épületeit nevezik így: papi-lak, kántori-lak, harangozói-lak'

mező -, (-t, mezeje) 'a szántó- és kaszálóterületek megnevezése'

nyak -, (-at, -nyaka) 'egy domb alacsonyabban fekvő szakasza'

oldal *ódal* (oldalt, oldala) 'egy hegy vagy domb oldala'

orr *arr* (-ot, orra) 'valamely hegy kiemelkedő nyúlványa'

patak -, (-ot, pataka) 'kisebb vízhozamú állandó vízfolyás'

²⁶ MTSz. = Magyar Tájszótár I–II. SZINNYEI József (szerk.) 1893–1901, I, 477.

²⁷ Uo. II, 1183.

ponk -,(-ot, -ja) 'a hegyek közt magasabb kiemelkedés'

puszta -,(-át, pusztája) 'az erdő bizonyos részein nem nő fa, csak fű és bokrok'

szeg szög(-et, szege) 'a falu valamely falurésze'

szer szer (szert, szere) 'falurész vagy határrész neve'

tag -,(-ot, -ja) 'egy darab szántóterület'

tető -, (tetőt, teteje) 'egy domb vagy hegy legmagasabb pontja'

tó -, (tavat, tava) 'mesterséges vagy természetes állóvízfelület'

törés -, (-t, törése) 'hegyek közt lévő szakadék, éles bemélyedés'

verem verem (vermet, verme) 'mély bemélyedés'

völgy völgy(-et, -e) 'a hegyek közti nagy bemélyedés'

3.7. Rövidítések

Térszíninforma, vízrajzi megjelölés, tereptárgy:

Am	=	Alsó mező
Km	=	Középső mező
Fm	=	Felső mező
Á	=	árok
Bá	=	bánya
Cs	=	cserjés
Dh	=	dombhát
D	=	domb
É	=	épület
F	=	fórrás
Fr	=	falurész (Fr I.= Alszeg; Fr II.= Felszeg)
G	=	gödör
H	=	hegy
Hí	=	híd
Ke	=	kereszt
Kt	=	kert
K	=	kút
L	=	lapály
M	=	mart
Ö	=	ösvény, gyalogút
Tr	=	településrész
P	=	patak
Pl	=	palló
S	=	sík
Szo	=	szobor
Szr	=	szoros; keskeny, kertek közötti gyalogátjáró
T	=	tó
Te	=	temető
Té	=	tér
Tó	=	tó
Tö	=	töltés
U	=	utca
Út	=	út
Vm	=	vízmosás árka
Vö	=	völgy

A művelési jelleg rövidítései:

e	=	erdő, fűzes
gy	=	gyümölcsös
l	=	legelő
r	=	rét, kaszáló, ill. parlagon hagyott füves terület
sz	=	szántó
szó	=	szőlős

Egyéb rövidítések:

a tsz	=	alaki tájszó
fn	=	főnév
jel.	=	jelentése
j tsz	=	jelentésbeli tájszó
L.	=	Lásd
mn	=	melléknév
vö.	=	vesd össze
v tsz	=	valódi tájszó
-	=	a szócikkekben a köznyelvvel megegyező adat, ill. népnyelvi ejtés
*	=	a név már nem él, csak írott források őrzik
**	=	a helynév arra az objektumra vonatkozóan fennmaradt még ugyan az emlékezetben, de az objektum már nem létezik

(a rövidítések Kálnási Árpád nyomán)

3.8. Adatközlők

Bagoly Ferenc (1910–2005) erdei fuvaros, gazdálkodó
 Bagoly Gábor (sz. 1912) fuvaros a kollektívben
 Bagoly Zsigmondné Erzsébet (sz. 1932), munkás a kollektívben
 Bede Zoltán (sz. 1941), traktorista
 Estefán Erzsébet (1912–2008) Bajkó Gyula földbirtokosnál
 Földes Bálint (sz. 1936) a kollektív egyik vezetője
 Jákó Ferenc (sz. 1936) erdőpásztor
 Kelemen Olga (sz. 1942) munkás a kollektívben
 Kelemen Sára (sz. 1950) munkás az erdőn, majd a kollektívben
 Kónya Béla (1950–1999) a kollektív egyik vezetője
 Kovács Ferenc (1928–2011) erdőkitermelő munkás
 Nagy Gyula (sz. 1936) fuvaros a kollektívben
 Szabó Bálint (1938–2003) a kollektív elnöke
 Timaru Aron (1928–1998) erdőpásztor

3.9. Felhasznált források

- Bede = *Bede Sándor kéziratos feljegyzései* – 1933–1953
- EJK = *Egyházi jegyzőkönyvek*, in: Papolti Református Egyházközség Levéltára – 18., 19. és 20. század
- FJK = *Falujegyzőkönyvek*, in: Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága, Sepsiszentgyörgy, Papolt iratai, Nr. 1., 377. tömb
- FT = *Falutörvények 1733–1759*
- Bogáts = *Háromszéki helynevek*. Gyűjtötte Bogáts Dénes, in: Csutak Vilmos (szerk.): *Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára*, Sepsiszentgyörgy, 1929.
- PHAT = *Papolt határleírása*, 1852 és 1884, in: Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága, Sepsiszentgyörgy, Papolt iratai, Nr. 13.

Függelék

Történeti helynevek különféle forrásokban (Eredeti helyesírással)

PESTY FRIGYES Helynévgyűjteménye 1864–1865. Székelyföld és térsége I. Papolc.
Országos Széchényi Könyvtár – Székely Nemzeti Múzeum,
Budapest–Sepsiszentgyörgy, 2012, 109–110.

OSzK Kézirattára, F1/3814/A. 24. mft. (Fol. Hung. 1114/18.) [190r] Helynevek nemes Orbaiszék Papoltz köz-ség[ben], mely esik Háromszék délnapkeleti részében, Orbaiszéknek Alsó kerületi járásába. Neve régebbi időktől fogva Papoltz. Vagy[on] három ugarszerrel használható szántás alatti határrésze, úgymint:

a. Felső határ: Ebben vagynak határrészek:

Csigolya, mely régebben csigolyás hely volt, és kitakarítás útján vette nevét.

Csuszmalma, hol régebben Csusz nevezetű birtokos embernek malma volt, de elpusztulása után is a helyre reámaradt a név.

Bokros oldala, ez is bokros helyből irtatván, nevét vette onnan.

Botos allya, nagy botos végű cserefákot ástak, és arról nevét vette.

Asztagláb, ez régebben asztagrakó hely volt, az mik ottan el is pusztultak, ez nevét vette erről.

Körös cseréje, ez a rész vagyon Körös felől, és régebben csakis bokros hely volt, s lehet, hogy Körössel közös is lehetett.

Csaboly, ez régebben tanya volt, ahol marhákat tenyészttek, és azok körül kutyák voltak, akik csiholtak s ugattak, erről lett csaboly.

b. Középső határ:

Nagy tó mellyéke, az nagy tós hely volt régebben, az mi most is kevés részbe tós hely.

Rákos, ez az ős világba bő ráktermő volt, ahol jelenleg víz foly, s környéke kaszálással használható.

Jákobb halma, e nevét vette egy rosszféle Jakabb nevű[ről], aki kártévő ember volt, akit ezen a helyen végeztek ki, s nevét vette a halmáról.

Nyír, ez nyírfát termő hely volt, mi aztán kiirtatván, szántással használtatva Nyírnek nevezetett.

Hosszakba, itten a földek mind hosszú lábakba vagynak osztva, miről nevét vette.

c. Alsó határ:

Szegényszer, ez nagyon gyengén termő határrésze volt [190v] falvanknak, mi szegényül termett, s lett belőle szegényszer.

Kígyós, ezen helyen ősidőbe a Papolcz folyója járt, s mint a kígyó, oly tekervényességgel, mi azután egyenes vonalba vétetett, s lett belőle Kígyós nevű határrész.

Eger, itten nagy posványos, tós hely volt, azmi körül tíz-tizenkét coltra faragható egerfák voltak, melyből még ma jelenleg is vagynak olyan házak, melyeknek gerendafájok azon helyről vagyon. A tavába oly menyhalak termettek, hogy két s három font májok volt. Ami azután kiszáraitott s szántással s kaszálással használtató.

Bikk alya, ez egy bikkes hegyes erdő alatti rész, mely az felette levő bikkes erdőről vette nevét.

Sillye, ez régi ős világba elsüllyedett posványos hely lévén, kiszáritás után Sillyének nevezetett.

Negyedik határrész, mely kaszálással minden évben használtanak:

Simon bíró, nevét honnan vette, nem tudatik.

Holt Kovászna, itten régebben a Kovászna vize járt, s mikor onnan elfogatott, a vize árka maradt Holt Kovásznának.

Csikos ér, ez az ősidőbe posványos tós hely volt, azhol a csik legnagyobb bővségibe termett, s kiszáritás után kapta nevét Csikos érnek.

Nagy rész, itten a kaszálók a leghosszabb nyilakba vagynak, mi miatt nagy részeknek tetszenek, s ősi időbe lehet is, hogy nagy rétek voltak, miről Nagy rétnak nevezetik jelenleg is.

Erdőrészek:

Lábo oldala, ez honnat vette nevét, nem tudatik.

Köz, ez közös erdő volt a birtokosokén kívül, azmibe csakis közösön volt szabad az erdőlés és legeltetés.

Rosdás, ennek kénköves vize vagyon, mely közötte elfoly, s magába mint a rozsdás vas a követ is megsárgítja, [191r] miről nevét vette.

Ebbát, melybe Kis familiának irtások vagyon, s arról *Kisek orotása*, mely legelőnek használható.

Medvefej, hol az ős világba nagyon sok medvék tanyáztak, azhol pusztítás útján, egy medvefejet találván, Medvefejnek nevezetett.

Jáhoros, mely az benne tanáltató sok juharfáról vette nevét, Jáhoros.

Ménésbértz, ez nagy kiterjedésű havas, hol az régebbi időbe nagy ménes csordák legeltek, miről ménes bérc nevet kapott.

Fejér bikk, ez az benne tanáltató fejér hajú bikkfákról, mivel egyébbféle fa jelenleg sem tanáltatik.

Mogyoróbokor, ezen havason sok mogyoróbokor volt, az jelenleg ugyan kipusztult, de az ősidőbe bővön volt, s nevét innen kapta.

Keske feje, eztet a régebbi időkben sok ős léte miatt, azmik mind a kecskecsorda úgy járt[ak], s ezért nevezték, hogy a kecskének feje ottan vagynak.

Nagy Mihály széke, itten egy Nagy Mihály nevű ember ülőszéket készített, s mikor a távolsága miatt oda kiért, nyugvás végett leült, miről vette nevét, hogy a Nagy Mihály székinél vagy Nagy Mihály széke.

Csorja Balás. Ezt a helyet Csorja Balás nevű ember nagyon erdőlte, azhol meg is holt, s róla nevezetett Csorja Balásnak.

*Papolton a korosabb emberek tudomások és hallomásából össze-
szedte október 2. napján,
1864-be Kis Dénes birtokos és helybéli jegyző mp.*

1852 és 1884. Papolc határleírása.
In: Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága,
Sepsiszentgyörgy, Papolc iratai, Nr. 13.

Barta Miklósé Pilisis havas	Kőrösi csiheres csere erdő
Bene útja	Kovásznai Kupán havasok
Bikkalja (Zágon felől a ref. eklézsia erdeje)	Köz
Boroszlány pusztája	Közerdő pusztája
Büdöskuti komondó	Kupán pataka
Csaholy	Láhó
Csíkos ér	Magyar Baszka
Dobra köve	Magyaróbokor
Duga árka (zágoni szénahordó út)	Matóbérc
Ebhát pusztája	Medve fej
Élút (a Láhó tetején)	Ménésbérc
Ezüstös patak	Miksa havasai
Farkasverem	Nagy János és Kelemen János földje
Fejér bükk	Nagytó
Fekete halom	Oláhországi Pintilló havasa
Gödörbeli csányos	Papolci-, Kőrösi-, Pákéi Kerek bérc
Györke pataka	Peták pataka
Gyurgyó patak	Pozsony Ferenc földje
Hegyes vész pusztája	Pozsony János kaszálója
Jáhoros pataka	Remete útja
Kerekvész pusztája	Sugóbaszka
Király András völgye	Szabó János pusztája
Királyi sasos tábla	Szilos pataka
Kis- és Nagybraczkúj	Tamó András földje
Kis Feketehalom	Taplicze vize
Kiskupán pataka	Új út teteje
Kisvész ponkja	Zágoni Gyálui batrin havasok
Kőrös-, Páké-, Kalabucs havasa	

Határnevek egy 1760-beli okmányban.
In: Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága,
Sepsiszentgyörgy, Papolc iratai, Nr. 1., 377. tömb

Barabullyás kút	Király András kerti
Benda földe	Kőrös Cseréje (ezt Páké <i>Lükkenő</i> aljának nevezi)
Borosnyán	Köves allja: Köves allya
Boroszyán pusztája (ezt Páké falu <i>Szemerkes Pusztájának</i> nevezi)	Köves Ponk
Botos (ezt Páké <i>Bogyó István keresztyének</i> nevezi)	Köz
Esztenás vögy	Máté Harapja (ezt Páké <i>Csombó oldalnak</i> nevezi)
Esztenás vögy feje (ezt Páké <i>Egres vögynek</i> nevezi)	Nyires arr
Felső határ	Nyires puszta
Gasos vápa	Ördögbordás vápa (ezt Páké <i>Barabujos kútnak</i> nevezi)
Hegyes Vész (ezt Páké <i>Köves allyának</i> nevezi)	Papolczi patak
Hét patak	Szemerkes vögy
Hét patak feje	Új út
Hintória	Új út pusztája
Kemence teteje	Vész farka (ezt Páké <i>Kerülő pusztának</i> nevezi)
Kerek Vész Dombja (ezt Páké <i>Kerek dombnak</i> nevezi)	Vész pusztája

Határnevek a 18–19. századi falujegyzőkönyvekben.
In: Romániai Országos Levéltár Kovászna

Az egyházi jegyzőkönyvekben fellelhető névanyag.
In: Papolci Református Egyházközség Levéltára

Almás földbánya, 1913	Kert folyása (a Középső határban), 1810
Alsó határ, 1788, Alsó mező, 1749	Két árok között, 1749, 1810, 1880
Alsó Temető alatt, 1810	Kicsi kőbánya, 1891
Bartha István földje, 1749	Kishídárka (dűlő), 1903
Bikk alatt, 1749, 1810	Kőrösi csere, 1810
Botos (szántó), 1892, 1893	Középső határ, 1749, 1769, Középső mező, 1810
Commandó, 1844, 1894 (a büdöskúti katonai laktanya)	Középső tanorkapu, 1881
Csaholy, 1810, 1882	Közmege (községi erdő), 1892
Csaholyra menő út, 1749	Láhó (erdő), 1882, 1891
Csák, 1854	Mató bérc, 1901
Csere megett, 1749	Mikaháza (a Középső határban), 1769
Csereoldal (egyházi szántó), 1749, 1810, 1891, 1895, 1897, 1903	Mohos (erdő), 1907
Darék (fő út), 1891	Nagyhid (a Simonbíró felé), 1880
Derék utca, 1864	Nagytó (kaszáló), 1891
Derék, 1878	Piactér, 1899
Ebhát (egyházi erdő), 1873, 1891, 1903, 1907, 1937	Rákos útja, 1884
Egresvölgy, 1864	Remete alatt, 1788
Felső forduló, 1810, Felső mező, 1749	Rétkapu (dűlő), 1903
Fülebabja, 1901, Füle babja, 1749, 1903	Rozsdás (erdő), 1903
Gálé uttya, 1810	Rozsdás pataka, 1907
Grósz (erdő), 1901	Szörke (erdő), 1946
Grósz féle út, 1907	Tekergő völgyek (erdő), 1901, 1903
Hegy utca, 1864	Temető alatt, 1810
Hegy, 1861	Tér-alj (szántó), 1891
Kádán útja, 1903	Tölgyes, 1749, 1810
Kecskefej, 1918	Vajtsa kútya, 1810
Kégyós, 1810	Vajtsa, 1749
Kendereskertek, 1863	Veres Mart, 1749
Kerekbérc (községi erdő), 1892	Víz utca, 1864

Papolci helynevek a Barabás Samu történész birtokában lévő Bede Család levelesládájából. Gyűjtötte Bede Sándor tanító 1933-ban. Bede Sándor kézírata fellelhető a Papolci Református Egyházközség Levéltárában

Akasztófa mege	Hegyfarka, 1713
Alsó mező, 1600	Holt Kovászna, 1663
Alsó Rákos, 1654	Holt tó, 1712
Bálé kútya, 1748	Jézus csorgója
Barta kútya, 1658	Kégyós, 1654
Bokros oldal, 1703	Kénos, 1696
Botos, 1748	Kerekegerke, 1778
Bükkalja, 1696	Kertalja, 1696
Csere alatt, 1759	Kétárokkoze, 1658
Csereoldal, 1685	Kéthegekkoze, 1669
Cseretető, 1705	Kicsi Máris halma
Csigolya, 1724	Kis híd, 1696
Csikosér, 1658	Kishídárka
Deszka völgye, 1843	Komlós kert (a Középső határban), 1654 Korong
Dobra köve	Kőrös cseréje, 1654
Eger, 1680	Középső mező, 1600
Egres völgy	Mikeháza, 1792
Farkasverem	Nagy híd, 1654
Felső mező, 1600	Nagy Mihály széke
Ferenczyakra, 1693	Nagyvész, 1654
Fülebabja, 1792	Nyáros nyaka
Gál kútya, 1654, 1729	Nyír, 1654
Györke, 1663	Orotvány, 1686

Páké hídja, 1654	Szilos pataka, 1680
Páké útja, 1691	Szilos, 1686
Páter gödre, 1785, 1846	Tanórokra menő, 1691
Porond, 1654	Tölgyes úttya, 1703
Remete farka, 1767	Tölgyes, 1654
Remete, 1710	Tót Miklós kúttya, 1748
Rét, 1679	Vajtsa kúttya, 1600
Rétkapu, 1654	Vajtsa, 1691
Sásvize, 1686	Vályus út, 1724, 1759
Silye, 1669	Veresmart, 1696
Simonbíró, 1693	Vész úttya, 1710
Szabó János	Zágon porondja, 1646
Szász réve, 1654	Zugó, 1696
Szegényszer, 1669	

Háromszéki helynevek. Gyűjtötte Bogáts Dénes.
In: Csutak Vilmos (szerk.): Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum
ötvenéves jubileumára, Sepsiszentgyörgy, 1929.

Alsó- és Felső-Simonbíró, 1792	Kénos, 1792
Alsókínos, 1792	Keresztfalja, 1792
Átal vagy Sárvize, 1792	Kisvész (erdő), 1792
Barta kúttya, 1792	Mártonholdja, 1792
Bokrosoldal, 1792	Nagyszalvány, 1729
Csaholy, 1792	Ökröspataka, 1802
Csalkert, másképp Faluvége, 1792	Ökröspatakmezeje, 1792
Csigolya vagy Úthossza, 1792	Pakály, 1794
Csikosérlábja, 1792	Rákosútja, 1792
Fehérbikkjáhóros, 1802	Silye, 1792
Fehérbükk, 1792	Simonbíró, 1792
Felsőkénos, 1809	Szabó pusztája, 1792
Györke, 1763	Tatárkert, 1809
Határkő, 1792	Toplicza, 1792
Jáhóros (erdő), 1792	Vállasút, 1802

Bede Erika – Sepsiszentgyörgyi Református Kollégium; bedeerika@gmail.com

Irodalom

- BALÁZS Géza
2004 A földrajzi nevek helyesírásának logikája, *Földgömb folyóirat*, 2, http://www.bebte.hu/documents/foldrajzi_helynevek.htm (2014. május 14.)
- BALÁZS János
1970 A nevek általános nyelvészeti vonatkozásai, *NyudÉrt.* 70, 295–301.
- BÁRTH M. János
2010 *Székelyföldi történeti helynevek nyelvi elemzése*. Név földrajzi vizsgálatok Szabó T. Attila Erdélyi Helynévtörténeti Adattárában, Kézírtos doktori értekezés, Budapest.
- BEDE Erika
1995–2013 *Papolt helyneveinek adattára*, kézirat.
2002 *Papolt monográfiája*, Debrecen.
2010 *Papolt*, Julianus Füzetek, Budapest.
- BOGÁTS Dénes
1929 Háromszéki helynevek, in: Csutak Vilmos (szerk.): *Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára*, Sepsi-szentgyörgy, 52–71.
- BÖLCSKEI Andrea
2012 Helynevek standardizációja: alapelvek, terminológiai kérdések a nemzetközi és a magyar gyakorlatban, *Helynévtörténeti Tanulmányok*, 7, Debrecen, 85–102.
- CSOMORTÁNI Magdolna
2004 Karcfalva helynevei I. *MNyj.* 42, 180–203.
- ETSz = Erdélyi tájszótár, KRIZA János (szerk.), Budapest, 2003.
- FÁBIÁN Pál – FÖLDI Ervin – HÖNYI Ede
1998 *A földrajzi nevek helyesírása*, Budapest.
- FNESz. = KISS Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára I–II. Negyedik, bővített és javított kiadás, Budapest, 1988.
Földrajzi nevek egységesítése, in: http://ki.oszk.hu/sites/ki.oszk.hu/files/dokumentumok/foldrajzinevek_ksz5.pdf (2014. augusztus 2.)
- HEGEDŰS Attila
2013 A helynevek helyesírásáról, <http://www.nyest.hu/hirek/a-helynevek-helyesirasarol> (2014. június 18.)
- HINTS MIKLÓS
1997 A romániai magyar helynévkutatás, in: B. Gergely Piroska – Hajdú Mihály (szerk.): *A magyar névtani kutatások legújabb eredményei I–II. Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*, Budapest–Miskolc, 388–392.
- HOFFMANN István
1997 Utak, lehetőségek történeti helyneveink kutatásában, in: B. Gergely Piroska – Hajdú Mihály (szerk.): *A magyar névtani kutatások legújabb eredményei I–II. Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*, Budapest–Miskolc, 227–236.
- HOFFMANN István
2003 Magyar helynévkutatás 1958–2002, *A Magyar Névtudományi Kiadványai* 7, Debrecen, 15, 227–228.
- HOFFMANN István
2007 *Helynevek nyelvi elemzése*, Második kiadás, Budapest, 43–71.
- HOFFMANN István – TÓTH Valéria – JOSEF Schwing
é. n. *Magyar Digitális Helynévtár*, <http://mdh.unideb.hu/> (2014. január 21.)
- HTMHNSz = Magyar neve? Határon túli magyar helységnevszótár, Sebők László (szerk.), Budapest, 1990.
- ISzSz = Idegen Szavak és Kifejezések Szótára, Bakos Ferenc (szerk.), Budapest, 2002.
- KÁLNÁSI Árpád
1984 A fehérgyarmati járás földrajzi nevei, *Szabolcs-Szatmár megye földrajzi nevei* 2, Debrecen.
- KISGYÖRGY Zoltán
2008 *Háromszéki vartúra-kalauz*, Barót.
2000 *Kovászna megye – útikönyv*, Csíkszereda.
- KISS Lajos
1972 A földrajzi köznevek és a földrajzi tulajdonnevek, *Nyr*, 96, Budapest, 250–251.
- KISS Lajos
1995 Földrajzi neveink nyelvi fejlődése, *NyudÉrt.* 139, Budapest, 33–38, 220–225.
- LESTYÁN Ferenc
2000 *Megszentelt kövek*, Kolozsvár.
- LŐRINCZE Lajos
1947 Földrajzi neveink élete. *A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai* 47, (utánnomás) Debrecen, 1967, 3–27.
- MÉKSz = Magyar értelmező kéziszótár, Juhász József – Szőke István – O. Nagy Gábor – Kovalovszky Miklós (szerk.), Budapest, 1972.
- MEZŐ András
1982 *A magyar hivatalos helységnevéadás*, Budapest.
- MHSz = A magyar helyesírás szabályai, Tizenegyedik kiadás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984.
- MNL = Magyar néprajzi lexikon I–V, Ortutay Gyula (főszerk.), Budapest, 1977–1982.
- MNySz. = A magyar nyelv szótára. Czuczor Gergely – Fogarasi János (szerk.), Budapest, 1862.

- MTSz. = Magyar Tájszótár I–II, Szinnyei József (szerk.), Budapest, 1893–1901.
- NAHALKA István
1998 A konstruktív pedagógia és a tanítás módszerei, in: Hegedűs Gábor (szerk.): *Projekt módszer I*, Kecskemét, 16–42.
- NYÍRI Kristóf
2002 Tanulás a virtuális-térben, *Élet és Tudomány* LVII, 48, Budapest, 1511–1513.
- ORBÁN Balázs
1991 *Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismereti szempontból*, X, Európai Idő Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 159–160.
- PÉNTÉK JÁNOS
1997 A növénynevek és a földrajzi nevek viszonyáról, *MNyTK*, 209, 427–430.
- PESTY = Pesty Frigyes Helynévgyűjteménye 1864–1865, Székelyföld és térsége I, Papolc, Országos Széchenyi Könyvtár – Székely Nemzeti Múzeum, Budapest–Sepsiszentgyörgy, 2012, 109–110.
- PULSZKY Ferenc – NAGY Géza
1894 A helynevek ügye. A Magyar Történelmi Társulat véleménye, <http://www.erdelyigyopar.ro/1894-3-4/1086-a-helynevek-ugye.html> (2014. január 19.)
- SEPSISZÉKI Nagy Balázs
2003 *Székelyföld falvai a 20. század végén – Háromszék, Kovászna megye*, Budapest.
- SZABÓ T. Attila
1938 *Miért és hogyan gyűjtjük a helyneveket?* Kolozsvár.
1940 A magyar helynévadás történetéhez, *MNy*, 36, Budapest, 127–129.
1940 *A személynevek helyneveinkben*, Debrecen.
é. n. *Szabványosított földrajzi nevek katalógusa*, http://www.sek.ny.me.hu/konyvtar/bk_honlap/publ/KATAL2002/sorol/foldrnev_04.htm (2014. ápr. 12.)
- SzOT = Székely oklevéltár 1219–1776, VIII, Barabás Samu (szerk.), Budapest, 1934.
- SzT = Erdélyi magyar szótörténeti tár I, Szabó T. Attila és munkatársai (szerk.), Bukarest–Budapest–Kolozsvár, 1975.
- TESz = A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára, Benkő Loránd (szerk.), I–III, Budapest, 1967–1976, IV. Mutató, Budapest, 1984.
- ÚMTSz = Új magyar tájszótár, B. LŐRINCZY ÉVA (FŐSZERK.), Budapest, 1979.
- VÖRÖS Ottó
1997 Tanárok – Eltűnt földrajzi közneveink nyomában, in: B. Gergely Piroška – Hajdú Mihály (szerk.): *A magyar névtani kutatások legújabb eredményei I–II. Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*, Budapest–Miskolc, 430–433.

Toponimele din Păpăuți

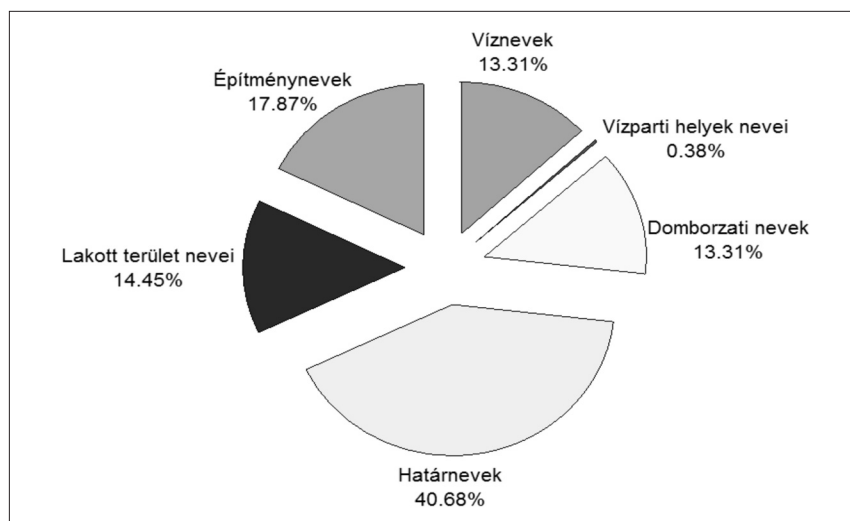
(Rezumat)

De mai multe decenii specialiștii consideră că culegerea toponimelor nu este doar interesul lingvisticii: poate să aducă noi aporturi istoriei localităților, a economiei, geografiei fizice și economice, sociologiei, psihologiei, etnografiei și unui șir întreg de alte discipline. Mai nou și adepții mișcărilor ecologice, de protecție a naturii, respectiv a prezervării tradițiilor și-au dat seama de faptul că trebuie să păstrăm mediul nostru natural și să o predăm generațiilor următoare împreună cu toponimia sa originală. Lucrarea de față oferă o analiză a toponimiei localității Păpăuți din Scaunul Orbai.

Toponyms of Papolc

(Abstract)

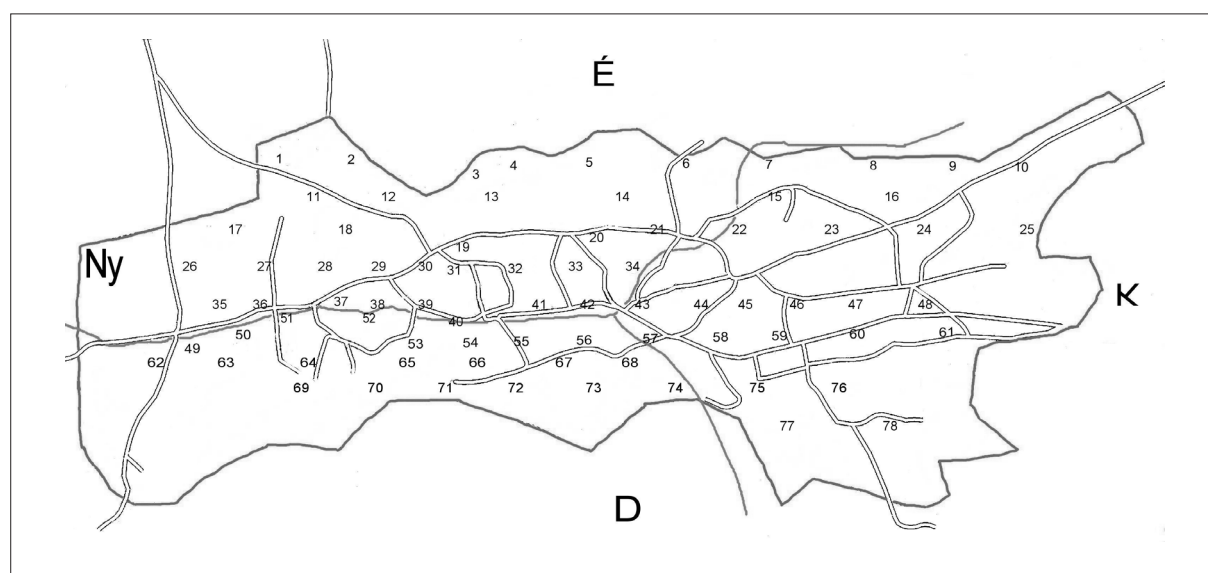
Specialists have known for decades, that collecting toponyms is not only the interest of linguistics: it can provide contributions to settlement history and history of economy, to physical and economic geography, to sociology, psychology, ethnography, and many other disciplines. Nowadays even the members of environmental movements and those involved in the preservation of traditions are aware of the fact that we have to preserve our natural environment and to pass it to the future generations together with its original toponyms. In the present paper the author analyses the toponyms of Papolc (Păpăuți), a settlement of Orbai region.

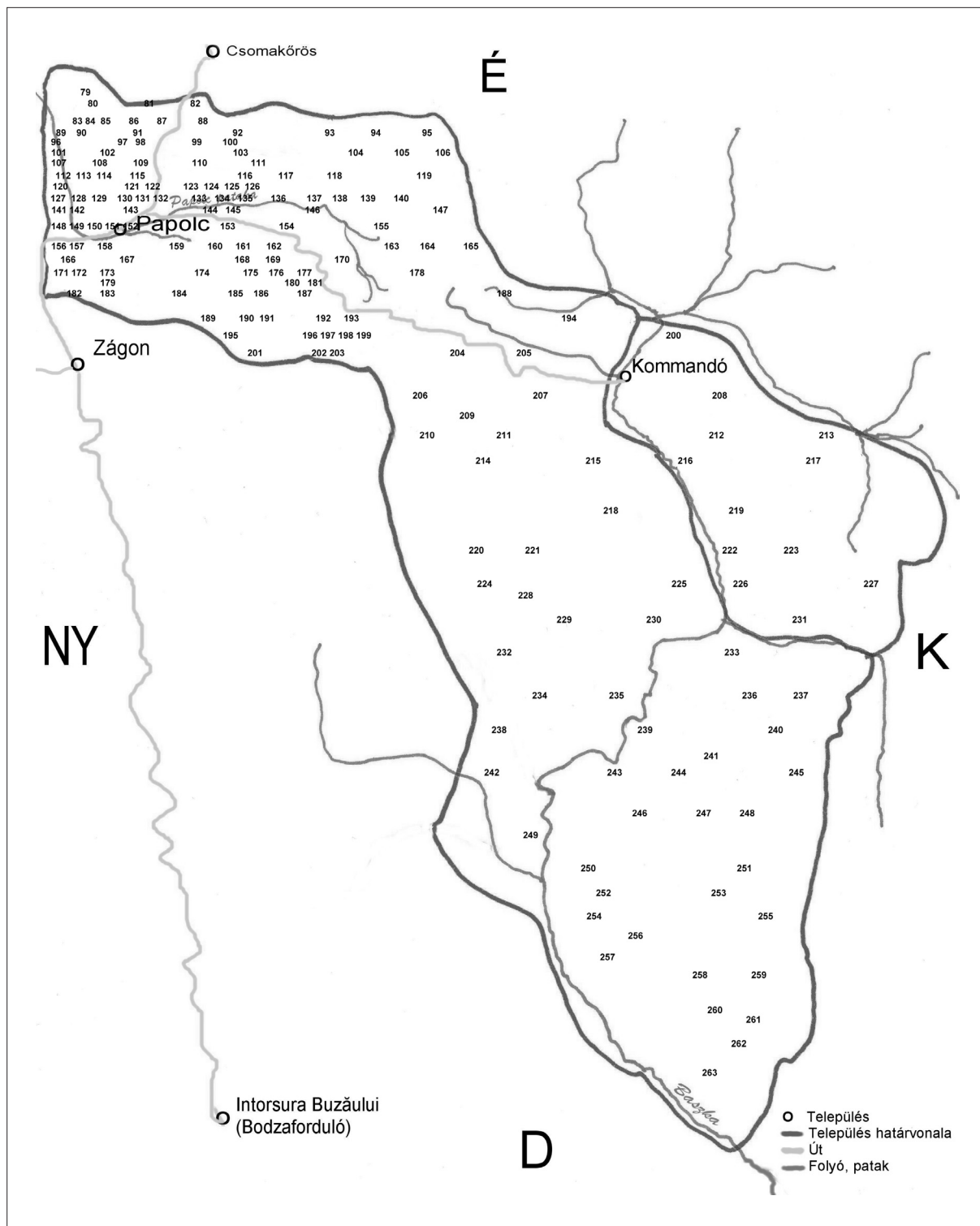
1. ábra

Helynévfajták		Egyrészes helynevek	Kétrészes helynevek		
			Birtokos jelzős	Minőségjelzős	Határozós
Víznevek	35	4	22	9	–
Vízparti helyek neve	1	–	1	–	–
Domborzati nevek	35	7	15	13	–
Határnevek	107	48	41	18	–
Lakott terület nevei	41	17	21	3	–
Építménynevek	44	12	19	12	1
Összesen	263	88	119	55	1

2. ábra

3. ábra Papolc belterülete

4. ábra Papolt külterülete, valamint Kommandó külterülete

